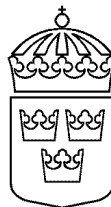


Protokoll
1994/95:23



Riksdagens protokoll 1994/95:23

Onsdagen den 16 november

Kl. 9.00 – 13.22

1 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Sören Lekberg* (s) och *Ingegerd Sahlström* (s) av sagt sig sina uppdrag att vara suppleanter i valprövningsnämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval till valprövningsnämnden

Talmannen meddelade att socialdemokratiska riksdagsgruppen på grund av uppkomna vakanser anmält *Björn von Sydow* och *Lena Sandlin* som suppleanter i valprövningsnämnden efter *Sören Lekberg* respektive *Ingegerd Sahlström*.

Talmannen förklarade valda till

suppleanter i valprövningsnämnden
Björn von Sydow (s)
Lena Sandlin (s)

3 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Bertil Persson* (m) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 30 november – den 16 december.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Percy Liedholm* (m) även i fortsättningen skulle tjänstgöra som ersättare för *Bertil Persson*.

Prot. 1994/95:23
16 november

4 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 17 november

Talmannen meddelade att följande statsråd skulle närvara vid frågestunden torsdagen den 17 november kl. 14.30:

Utrikesminister Lena Hjelm-Wallén, justitieminister Laila Freivalds, näringsminister Sten Heckscher, statsrådet Mats Hellström, statsrådet Jan Nygren och statsrådet Ylva Johansson.

Utrikesministern besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde inom regeringen. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

5 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1994/95:110 till kulturutskottet

Meddelande om samlad votering

Talmannen meddelade att konstitutionsutskottets betänkanden KU1, KU2, KU3, KU4, KU5, KU6, KU7, KU11 och KU12 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

*Valperiodens längd
m.m.*

6 § Valperiodens längd m.m.

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU1
Valperiodens längd m.m. (vilande grundlagsbeslut)

Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har, som kanske en och annan känner till, inte deltagit i riksdagens första beslut om dessa nu vilande grundlagsfrågor. På grund av den praxis som har utvecklats i grundlagsfrågor har vi inte heller någon formell möjlighet att yrka på något slag av ändringar och inte heller strykningar. Jag skall återkomma till den frågan i ett senare ärende.

I detta ärende, där huvudfrågan handlar om en förlängning av valperioden till fyra år, är vi positiva. Men vi är inte nöjda. Det hade varit ett lämpligt tillfälle att genomföra en förändring för att skapa skilda valdagar med kommunalvalen för sig och riksdagsvalen för sig. Särskilt i den situation vi är i dag, när riksdagen är på väg att avveckla sig själv som lagstiftare, ter det sig orimligt att mer eller mindre marginella riksfrågor skall tillåtas störa de viktiga kommunalvalen.

Skilda valdagar skulle vara en betydelsefull injektion för den lokala demokratin i en tid när medborgarinflytande allt mer kommit att handla om pengar. Men det är uppenbart att majoriteten inte vill ha det så.

Kanske är det fråga om en rädsla från de gamla och alltmer desorienterade partierna att detta skulle innebära slutet för dem. Men jag är inte alls säker på att det skulle vara så dåligt. Nya partier mer i takt med folkviljan och tiden är antagligen nödvändiga för att folkstyret över huvud taget skall överleva.

Anf. 2 BIRGER HAGÅRD (m):

Fru talman! Det är inte nu tillfälle eller anledning att ta upp en större debatt om dessa betänkanden som gäller vilande grundlagsbeslut. Den debatten har vi fört tidigare. Men jag vill göra några anmärkningar med anledning av det Peter Eriksson sade.

Han uppehöll sig särskilt vid det önskvärda att vi skulle få skilda valdagar vid landstings-, kommunal- och riksdagsval. Jag kan instämma helt med honom på den punkten. Detta är en synpunkt som förts fram gång efter annan ifrån Moderata samlingspartiets sida.

Men vi vet också att partiledaröverläggningar föregick dessa förslag till ändringar i grundlagen. Vid de partiledaröverläggningarna blev resultatet, som alltid i en demokrati, en kompromiss. Vi ansåg det för vårt vidkommande viktigare att vi fick en utökning mandatperiodens längd, och då fick vi acceptera att ytterligare en tid ha den gemensamma valdagen. Jag är övertygad om att utvecklingen på sikt kommer att driva fram en åtskillnad mellan de olika valen.

När det i övrigt gäller Peter Erikssons reflexioner om lagstiftningsarbetet i denna kammare delar jag inte hans synpunkter. Jag tror att kammarens ledamöter under de närmaste åren kommer att få erfara att det är en myckenhet av arbete som väntar dem.

Fru talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i konstitutionsutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 14 §.)

7 § Reformera riksdagsarbetet

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU2

Reformera riksdagsarbetet. (vilande grundlagsbeslut m.m.) (förs. 1993/94:TK1 och TK2 samt prop. 1993/94:77)

Anf. 3 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Vid den första behandlingen av detta ärende förelåg en meningsyttring från Vänsterpartiet. Jag har i ett särskilt yttrande till KU:s betänkande nr 2 velat markera att vi även om vi accepterar förändringarna i förslagen till reformering av riksdagsarbetet står fast vid de ståndpunkter som vi där framhöll.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Valperiodens längd
m.m.*

*Reformera riksdags-
arbetet*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Reformera riksdags-
arbetet*

Övergången till att budgetåret skall överensstämma med kalenderåret är i sig rimlig. Men den borde enligt vår mening av arbetsmässiga skäl ha lett till att valdagen flyttats till något veckoslut kring månads-skiftet maj/juni. Vi kommer senare under mandatperioden att aktualisera den frågan.

Genomförandet av den s.k. rambeslutsmodellen kan komma att medföra en del problem ur praktisk men även principiell synpunkt som det också finns anledning att diskutera och kanske behandla på nytt när vi har vunnit konkreta erfarenheter av reformen.

Enligt regeringsformen är riksdagen folkets främsta företrädare. Med det förstås hela riksdagen. Denna formulering i första kapitlet innebär att en del av riksdagen inte kan ställas över den övriga riksdagen, om vi ser saken principiellt. Men nu ger vi ju faktiskt finansutskottet en viss överhöghet. Då kan det visserligen hävdas att det blir i frågor som gäller dess kompetens. Men samtidigt finns det i det vilande förslaget, i 3 kap. 7 § riksdagsordningen, ett stadgande som innebär att finansutskottet även kan gå in på andra utskotts fackområden. Enligt vår mening bör det egentligen aldrig få ske utan att berörda fackutskott får yttra sig.

Det är vidare så att det måste finnas en marginal för de särskilda fackutskotten att ta initiativ utan att hindras av finansutskottet. Om det så krävs skall alltså ett utskott kunna föreslå riksdagen extra insatser eller omfördelning av resurser mellan utskott.

Faran med det föreslagna systemet är att det centraliserar makten i riksdagen till finansutskottet. Det återverkar också på livet i de olika partierna och partigrupperna. Det leder till en centralisering av makt. Det kan skapa demokratiska problem. Det blir alltför få människor som har den egentliga beslutsbefogenheten när det gäller de ekonomiska frågorna.

Systemet kan också leda till en något märklig arbetsbelastning på skatteutskottet. Det upphör visserligen att vara ett obligatoriskt utskott i riksdagen, och man kan fråga sig om avsikten är att finansutskottet framdeles helt skall ta över skatteutskottets uppgifter.

Det föreslagna systemet kanske inte besannat dessa farhågor när det verkar i praktiken, men det bör granskas kritiskt utifrån dessa aspekter när det har fungerat en tid. Det finns alltså anledning att återkomma i de här frågorna.

Vi har också velat markera att det är viktigt, när finansutskottet nu får en vidgad roll, att alla partier som har kommit in i riksdagen genom att nå över 4 % i riket skall ha rätt att delta i finansutskottets arbete. Nu är det så den här mandatperioden, men det bör egentligen läggas fast även för framtiden om detta system skall bestå.

Med dessa markeringar vill jag tillstyrka förslagen i KU:s betänkande nr 2.

Anf. 4 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Förslagen i den här frågan om reformering av riksdagens arbete är också bra i viktiga delar. De är kanske också nödvändiga. Men det finns också mindre bra sidor.

Förslaget att EU-anpassa det statliga budgetåret är t.ex. vettigt. Ni vet väl att det finns ett EU-direktiv som säger att statsbudgeten skall följa kalenderåret? Men en fullständigt självklar följd av att budgetåret förändras vore naturligtvis att ändra valdagen också. Det var Kenneth Kvist också inne på tidigare.

I den nya riksdagsordningen kommer det nu att stå följande: ”Under år då riksdagsval hålles i september, skall budgetpropositionen avlämnas senast en vecka efter riksmötets öppnande.

Om hinder möter till följd av regeringsskifte att iakttaga vad som föreskrivits i första stycket, skall budgetpropositionen avlämnas inom tio dagar efter att en ny regering har tillträtt, dock senast den 15 november.”

Därefter skall motioner lämnas och hela budgetprocessen i riksdagen gås igenom. Jag anser inte att det är möjligt för en ny regering och en ny riksdag att klara ett seriöst budgetarbete på så kort tid som man nu kommer att tvingas till. Det gäller särskilt om man bildar en minoritetsregering som är en koalition mellan flera partier. Då måste det i stor utsträckning behandlas i riksdagen senare.

Detta vet naturligtvis alla om, men ändå skall vi nu fatta ett beslut som ingen egentligen vill ha. Det allmänna valet blir kvar på hösten i stället för att flyttas till våren, vilket vore naturligt.

En annan fråga som jag också tycker är viktig att diskutera framöver är den överordnade ställning som ges till finansutskottet. Jag tycker att det principiellt är ganska tvivelaktigt. Som flera debattörer har sagt, bl.a. en avgående talman, finns det inget empiriskt stöd för att riksdagen och den nuvarande budgetprocessen har lett till ökade utgifter och varit budgetdrivande. Detta har i stället helt andra förklaringar, t.ex. problemen med de allt större underskott som vi har haft i statsbudgeten de senaste åren. Det är dessa förklaringar vi måste hitta i stället för att söka efter skenförklaringar som skall se vackra ut.

Men å andra sidan är det rimligt att skapa en mer samlad budgetprocess. Den har ju varit mycket splittrad i riksdagen. Det jag ser som mest problematiskt är att regeringen ges en större maktställning på bekostnad av riksdagen. När man nu lyfter bort mycket av lagstiftningssmakten från riksdagen genom EU-medlemskapet och dessutom centraliserar en hel del av budgetprocessen till finansutskottet och ger regeringen mer makt i ekonomiska frågor och i budgetfrågor är risken stor att riksdagens inflytande minskar väsentligt även på det området. Därför vore det rimligt att göra en grundlig utvärdering av det här systemet efter några år.

Vi yrkar bifall till förslagen i propositionen.

Anf. 5 BIRGER HAGÅRD (m):

Fru talman! Även detta är frågor som har stötts och blötts under lång tid och på många håll i riksdagen. Det tog sin tid innan man kunde enas om de beslut som har föregått det slutgiltiga beslut som vi skall fatta i dag.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Reformera riksdags-
arbetet*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Reformera riksdags-
arbetet*

Jag fäste mig vid framför allt tre frågor som togs upp av de föregående talarna.

Det var övergången till kalenderår för den statliga budgeten och statens finanser över huvud taget. Jag kan försäkra Peter Eriksson att detta inte har något med ett EU-direktiv att göra. Den här frågan har tagits upp och diskuterats i riksdagen långt innan EU fanns. Det har varit rätt opraktiskt att ha ett budgetår för kommuner och ett annat för staten. I det här fallet har det varit staten som fått anpassa sig.

Den andra frågan som togs upp var frågan om valets förläggande. Jag befinner mig i den svåra sitsen att jag måste dela de tidigare talarernas uppfattning i den här frågan. Jag tror – och det har framförts från mitt parti vid olika tillfällen – att det sannolikt blir mycket besvärligt att ha ett val förlagt till hösten. Budgetarbetet får svårt att fungera. Vi skulle föredra att ha valdagen förlagd till våren, om vi nu skall ha en permanent valdag över huvud taget. Jag tror att det vore mer praktiskt av många olika skäl.

Den tredje frågan som togs upp i sammanhanget gällde finansutskottets roll. Vi kanske behöver en reformering av hela budgetprocessen. Då har det tätt sig rimligt att ge finansutskottet en viktigare roll att spela i de här sammanhangen. Men det är mycket möjligt att vi, när någon tid har förflutit, säger oss att dessa reformeringar av riksdagens arbete inte var de bästa. Då är vi väl inte sämre damer och herrar än att vi kan ändra oss och fatta de nya beslut som kan erfordras.

Med detta ber jag att få yrka bifall till hemställan i konstitutionsutskottets betänkande nr 2.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

*En ombildning av
arbetsgivarorganisa-
tionen för det statliga
området*

8 § En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU3
En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området
(vilande grundlagsbeslut och följdlagstiftning) (prop. 1993/94:77)

Anf. 6 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Det föreliggande grundlagsförslaget ingår som en del i en större förändring som Vänsterpartiet motsatt sig. Denna förändring innebär att Statens arbetsgivarverk omvandlas och att organisationen på det statliga arbetsgivarområdet ges en alltmer självständig ställning. Vi ser denna helhet som ett led i politiken att länka samman det statliga uppträdet som arbetsgivare med övriga arbetsgivarintressen.

Vi menar att staten i görligaste mån måste stå neutral i kampen mellan kapital och arbete. Staten bör då snarare befordra jämlikhet och en solidarisk lönepolitik genom sin löne- och arbetsgivarroll gentemot de statligt anställda. Staten borde leva upp till att vara en mönsterarbetsgi-

vare. Vi har menat att själva helheten, där det vilande grundlagsförslaget ingår, har en helt annan utgångspunkt än detta och kommer därför under innevarande riksdagsperiod att återkomma med förslag till en annan politik på området än den där detta förslag ingår.

Därför fullföljer jag vår tidigare inställning i frågan och yrkar bifall till de båda reservationer som jag fogat till betänkandet, i den form de har fått när de har delats på kammarens bord, vilket innebär att jag yrkar avslag på de båda grundlagsförändringarna.

Anf. 7 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Den föreslagna ombildningen av arbetsgivarorganisationen är en av många viktiga bitar för att förändra den statliga organisationen. Utskottets majoritet tycker att det är viktigt att den ökade självständighet som det här förslaget innebär också kommer till stånd, varför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

9 § Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU4

Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter
(vilande grundlagsbeslut och följdlagstiftning) (prop. 1993/94:113)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 14 §.)

10 § Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU5

Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor
(vilande grundlagsbeslut) (prop. 1993/94:117)

Anf. 8 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Ett sätt skulle kunna vara att faktiskt ha sådan högläsning som har förekommit i Finlands riksdag. Här finns ett dokument att läsa som jag tror att de flesta skulle tycka vara väldigt intressant och som föreligger i ny svensk översättning, nämligen Europakonventionen. Det är en betydelsefull konvention. Den är betydelsefull för hela Europas folk, för vårt folk men kanske ännu mera för de nya staterna, som på det sättet får en europeisk rätt till hjälp för sina samhällskick.

Prot. 1994/95:23
16 november

En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området

Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor

Prot. 1994/95:23
16 november

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

Nu är den här konventionen i många stycken en mycket bred konvention, inte så precis. Konventionsorganen tolkar den, och de tolkar den med hjälp av den nationella rätten. Därför är det betydelsefullt hur den nationella rätten ser ut, och det är därför som inkorporeringen, dvs. att den kommer att gälla direkt i Sverige, också har ett sammanhang med hur svensk nationell rätt ser ut och hur svensk grundlag ser ut.

Det är av det skälet som det finns ett sammanhang mellan de här två frågorna, och det är av den anledningen som vi från majoriteten i konstitutionsutskottet menar att de särskilda yttranden som finns från Peter Eriksson och från Kenneth Kvist inte är rimliga.

Ersättningsfrågorna är reglerade tidigare i regeringsformen men blir tydligare reglerade i det här förslaget vad gäller rådighetsinskränkningar.

Allemansrätten, som hittills har varit oreglerad, blir det nu, och det är en betydelsefull signal till konventionsorganen, om det skulle komma upp tvister vad gäller allemansrätten.

Jag vill också framhålla att med den föreslagna nya lydelsen gäller att ersättning skall bestämmas enligt grunder som anges i lag. Det är sålunda vanlig lag som skall tillämpas i Sverige, och här finns det utrymme för svenska politiska partier att formulera lagstiftningen, naturligtvis under regeringsformens bestämmelser, och här finns också förutsättningar för de svenska myndigheterna att tillämpa svensk lag i enlighet med något skiftande praxis genom tiderna.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Anf. 9 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har förordat att vi skall inkorporera Europakonventionen i svensk grundlag. Vi är alltså mycket nöjda med att detta nu genomförs.

Vi är också nöjda med att allemansrätten nu – om än på ett allmänt sätt – blir omnämnd i vår regeringsform och tycker att den föreslagna formen lyckas undvika de svårigheter som kan uppstå att mera i detalj reglera en sedvanerätt.

Vi är också för att i det andra kapitlet skrivs in en paragraf om rätt till utbildning.

Vad vi däremot icke är överens med utskottsmajoriteten om är att egendomsskyddet förstärks i regeringsformen.

Egendomsskydd i den allmänna form som det anges i tilläggsprotokoll 1 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna kan accepteras. Däri heter det: ”Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser.”

I den svenska regeringsformen har angivits att man har rätt till ersättning om ens egendom tas i anspråk. Men i det nu föreliggande förslaget vidgas skyddet för egendom ytterligare, i en detaljmässighet dessutom som dispositionsmässigt inte står i paritet med behandlingen av övriga rättigheter i 2 kap. regeringsformen.

Denna förstärkning av egendomsskyddet har inte varit påkallad av inkorporeringen av den europeiska konventionen. Socialdemokraterna och de borgerliga partierna har gjort gemensam sak för att stärka egendomsskyddet, och Björn von Sydow säger det uttryckligen, för att söka påverka den europeiska konventionen och få till stånd att konventionen också beaktar detta med rätt till ersättning.

Detta är alltså inte en följd av den europeiska konventionen – då hade jag ju inte kunnat invända, eftersom jag vill ha konventionen införd – utan det är ett eget initiativ för att påverka konventionens innehåll, vilket framgår av utskottets betänkande och också av vad som sades av utskottsmajoritetens talesman.

Därför är kopplingen mellan dessa båda ärenden konstruerad och icke nödvändig.

Enligt min mening kan alltså den europeiska konventionen inkorporeras i vår regeringsform utan att det behöver medföra att vi förstärker egendomsskyddet i regeringsformen.

Då dessa ärenden emellertid har bakats ihop av en majoritet i riksdagen och givits ett konstruerat samband finns det ingen möjlighet att samtidigt stödja en inkorporering av den europeiska konventionen och yrka avslag på antagande av förslag om förstärkning av egendomsskyddet.

Skälet som anges är att paragraferna måste ses som en helhet. Jag menar att det reser betänkligheter av principiell natur. Om en konstellation av partier blandar olika grundlagsparagrafer som inte med nödvändighet följer av varandra till ett s.k. paket, medför det faktiskt att man stänger möjligheten att rösta för den ena förändringen, men mot den andra, om man nu har de ståndpunkterna.

Grundlagsstiftning skall ske med två likalydande beslut med mellanliggande val. Väljarna skall i valet i princip ha möjligheten att påverka grundlagsbeslutet. Om det t.ex. sker en majoritetsförskjutning från partier som har intresse av att stärka äganderätten till partier som i varje fall inte borde dela detta intresse har frågan blivit upplåst genom paketlösningen.

Väljarna, som i teorin skall kunna påverka grundlagsstiftning i valet, får härigenom inte möjligheten att uttrycka ett ja till Europakonventionen men ett nej till förstärkning och skydd av äganderätten. Idén med grundlagsstiftning – två likalydande beslut med mellanliggande val – förlorar något av sitt innehåll när frågan låses på detta vis.

Frågan om skydd i grundlag för egendom och utnämmande av egendom som en grundläggande fri- och rättighet är problematisk och något som tidigare hela arbetarrörelsen, men nu tyvärr enbart det mindre partiet, varit motståndare till.

Om egendom bara vore förvärvat genom på egna arbetsinsatser grundade inkomster skulle problemet inte finnas. Ingen vill ge samhället rätt att slita kläderna av folk, men det är skillnad mellan att äga sina tröjor och byxor och att äga Saab, Electrolux eller Kinnevik. Det är skillnad mellan att äga sin egen bostad och att äga många andras bostäder.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Incorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

De väsentliga egendomsförhållandena i samhället, som paragrafen egentligen avser, är ägande av företag och naturtillgångar. Det är egendomsslag som ofta och historiskt sett har sin grund i expropriering och i rikedom skapad genom att man via sin egendom kunnat tillägna sig frukterna av andras arbete.

Ägande av produktionsmedel, antingen det är industrier eller massmedieföretag, ger makt över andra. Ägandeförhållandet är inte en relation mellan människa och ting, mellan företagsägaren och hans företag, utan en maktrelation mellan företagsägaren och hans anställda eller andra människor i samhället.

Den egendom som ger makt över andra ger också makt över deras rätt till arbete och utkomst och över deras möjligheter att utöva demokratiska fri- och rättigheter på arbetsplatsen. Den ger också rätt att avgöra, även om det finns vissa inskränkningar, om människorna skall ha en arbetsplats att gå till över huvud taget.

Denna egendom är egentligen grunden för ojämlikheten i samhället. Den är grunden för en klass makt över andra. Det kan verkligen ifrågasättas om grunden för ojämlikhet i samhället – grunden för ett fåtals sociala, ekonomiska och kulturella övermakt – skall betraktas som en grundläggande fri- och rättighet.

Den förstärkning av egendomsskyddet som nu sker och som blandats ihop med Europakonventionen för att påverka också innehållet i denna konvention är alltså på principiella grunder enligt min mening felaktig. I praktiken kan den leda till att t.ex. miljövårdsarbete försvåras, genom att genomförandet av krav på t.ex. skogs- och markägare att ta miljöansvar i sin markanvändning försvåras.

Frågan om ett starkt egendomsskydd har nu knutits ihop med andra ändringar som vi bedömer vara mycket positiva. Eftersom förslaget måste antas i sin helhet nödgas vi att inte rösta emot det. Jag har i detta anförande velat markera att vår kritik mot grundlagsskyddet av äganderätten och förstärkningen av detta skydd består. Vi kommer därför senare under mandatperioden att ställa förslag om ändrad lydelse av regeringsformens 2 kap. 18 §.

Anf. 10 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att det handlar om gällande rätt som får en utökad grundlagsreglering. Det gäller både ersättningsfrågor vid rådhetsingrepp och allemansrätten. Allemansrätten kan sägas vara ungefär motsatsen till den ideologiska utveckling som Kenneth Kvist gjorde angående naturtillgångarna och deras tillgänglighet för alla svenska medborgare.

Det är betydelsefullt att vi gör denna markering gentemot kommissionsorganen så att de inte träffar domslut som går emot gällande svensk rätt. Vi undviker att ersättningsprinciperna vidgas eller att allemansrätten tolkas på ett sätt som vi inte är beredda att acceptera uppe i Sverige.

Jag vill också säga att det finns ett direkt samband i regeringsformen mellan konventionen och de föreslagna regleringarna. Det gäller § 23, som knyter ihop Europakonventionen och riksdagens tolkning av

konventionens tillämpning i förhållande till andra lagstiftningar i vårt land.

Det påstående som görs om att sakerna inte hänger ihop måste avvisas. Det är i verkligheten inte blott en överenskommelse mellan flera partier. Det finns även ett sakligt samband mellan frågorna.

Anf. 11 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Frågorna har blivit en enhet genom en överenskommelse mellan flera partier, men om man inte hade kommit överens hade frågan kunnat formuleras på ett annat sätt. Det finns inte någonting i Europakonventionen som föranleder oss att stärka det egendomsskydd som redan finns i 2 kap. 18 §.

Det är som Björn von Sydow sade i sitt första anförande, och som det står att läsa i utskottets betänkande: Riksdagsmajoriteten vill med denna åtgärd påverka innehållet i konventionen.

Jag håller med om det som sägs om allemansrätten. Det är en av de punkter jag omnämner som skäl till att vi icke kommer att rösta emot förstärkandet av egendomsrätten, trots att vi skulle vilja göra detta. Vi vill se Europakonventionen inkorporerad i svensk grundlag, och det är också omnämndat av allemansrätten som gör att vi inte kommer att rösta emot förändringen. Jag har ändå velat markera att detta icke innebär att vi accepterar ett ökat skydd för egendomsrätten. Till den frågan kommer vi att återkomma.

Anf. 12 BJÖRN VON SYDOW (s) replik:

Fru talman! Det är inte frågan om det som återkommer i Kenneth Kvists inlägg, att stärka egendomsskyddet. Det är frågan om att precisera det. Det finns ett element där gällande rätt för ersättning för rådhetsingripanden får grundlagsskydd. Det betyder samtidigt att allemansrätten, som är en precisering av att allmänheten har rätt att nyttja enskild egendom, också får en precisering.

Det väsentliga är att det under grundlagsregleringen kommer att finnas ett utrymme för vanlig lagstiftning. Det kan inte vara så att regeringsformen här anger exakt eller skall tillämpas direkt av myndigheter och domstolar, utan det är vanlig, underliggande lag som skall ha direkt rättsverkan. Här finns en möjlighet för Kenneth Kvists parti och andra partier att göra sina synpunkter gällande, liksom det finns en möjlighet för tillämpande organ att förändra rättspraxis.

Anf. 13 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Man har naturligtvis alltid möjlighet att göra preciseringar av egendomsrätten i vanlig lag. Det gäller också för andra fri- och rättigheter som omnämns i andra kapitlet i regeringsformen. Men i detta fall gör man en långtgående precisering jämfört med den man åstadkommer när det gäller andra fri- och rättigheter, så att intrycket för läsaren blir att äganderätten skulle vara den kanske viktigaste av de fri- och rättigheter som omnämns i 2 kap. 18 § regeringsformen.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Incorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

Jag menar att detta är principiellt felaktigt och dessutom icke en nödvändighet föranledd av att vi vill inkorporera Europakonventionen. Det är därför att ni vill påverka tolkningen av Europakonventionen som ni för in denna förstärkning av egendomsskyddet i den svenska grundlagen.

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Det är utmärkt att Europakonventionen inkorporeras i den svenska grundlagen. Det är ett krav som Miljöpartiet har drivit länge och som vi nu har fått gehör för. Jag kommer ändå att ta upp en som jag anser principiellt mycket viktig fråga kring detta med grundlagsändringar och också en sakfråga.

Vid grundlagsändringar måste ju två beslut fattas med mellanliggande val, och besluten skall vara likalydande. Den praxis som har utvecklats i Sverige innebär att besluten inte bara skall vara likalydande utan identiska i alla delar.

Jag menar att grundlagen är sund men praxis är dålig. Den riskerar att binda upp den nyvalda riksdagsmajoriteten på ett mycket olyckligt sätt.

Poängen med att ha ett mellanliggande val måste vara att folket genom sina röster skall kunna ha en påverkan på de vilande grundlagsförslagen. Det är en mycket dålig praxis när folkets påverkan endast kan handla om att anta eller förkasta ett paket, som i detta fall, särskilt som förslagen ofta blir dåliga kompromisser i vissa delar. Man blandar äpplen och päron, och alla kan vara eniga om en huvudfråga, men diskussionen handlar om delar i paketet som inte är nödvändiga i sammanhanget eller som helt och hållet saknar samband med det övriga. I detta förslag finns ett sådant tyfäll.

Jag menar att riksdagen borde införa en ny praxis som innebär att det är möjligt att stryka delar av ett vilande grundlagsförslag. Det strider enligt min åsikt inte mot den nu gällande grundlagen. Det innebär att besluten blir identiska i de delar som antas.

Nuvarande praxis är orimlig, eftersom den kan leda till att ett felaktigt kommatecken inte går att justera. Det visar också den diskussion som förts i KU om det är möjligt att ändra på en felstavning som fanns i ett av de grundlagsärenden som är uppe i dag.

Miljöpartiet de gröna reagerar mycket starkt mot att man grundlagsfäster egendomsskyddet i en detaljregel på det sätt som görs i 2 kap. 18 § regeringsformen. Enligt förslaget skall ersättning tillförsäkras om pågående markanvändning inom berörd del av fastigheten avsevärt försåras. På ett avgörande sätt försåras man härigenom möjligheten att avkräva areella näringar ett naturvårdsansvar som är rimligt i förhållande till ägande och ekonomiska resurser. Möjligheten att uppnå övergripande mål som biologisk mångfald och artbevarande minskar också. Därför instämmer vi i den kritik som framförts i flera motioner vid den första behandlingen av ärendet och också av många organisationer utanför riksdagen.

Denna fråga handlar om en gammal strid som förts mellan framför allt naturvårdens intressen och skogsägarna. Det är en orimlig princip som innebär att skogsägarna kan undandra sig ett anständigt ansvar för att bibehålla den biologiska mångfalden. För praktiskt taget alla andra näringar har man i dag accepterat att den som påverkar eller skadar miljön måste ha ett ansvar och ta miljöhänsyn även om det kostar litet grand.

Ett grundlagsarbete bör inte styras av särintressen och detaljerat kineseri. Denna typ av detaljregleringar har inte att göra i en grundlag. Denna regel saknar allt samband med Europakonventionen, om man inte vill hävda att allt som har med egendomsskydd att göra bör införas i grundlagen. Även majoriteten i konstitutionsutskottet måste inse att det vore en rätt orimlig tolkning.

Orsaken till att regeln över huvud taget finns med är att det ligger en kvalificerad kohandel bakom, där vissa partier, sin vana trogen, hårt drivit kraven på att skydda sina intressegrupper från att behöva ta ett miljö- och naturvårdsansvar.

Majoriteten i konstitutionsutskottet har inte tillåtit Miljöpartiet att yrka på att denna del av grundlagsförslaget stryks. Jag anser att det är att rida på paragrafer men måste tyvärr böja mig för det. Effekten är att om jag vill säga nej till att markägare skall få en grundlagsfäst frisedel från miljöhänsyn, måste jag också säga nej till Europakonventionen om mänskliga fri- och rättigheter. Det är orimligt, när det inte finns något som helst samband mellan dessa två frågor.

Anf. 15 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Vi är inne på samma tema igen. Vad som har föresvävat oss har varit följande. Vad skulle hända om man fick till stånd en prövning inom Europakommissionen eller Europadomstolen när det gäller ersättningar i en fråga som den Peter Eriksson tar upp? Vilket skulle utfallet bli? Vår uppfattning har varit att det har varit ett stöd för vettiga avslut i de organen om man kan visa på att vi i Sverige har en konstitutionell regel som visar vilka principer som skall tillämpas. Observera sedan att det under det skall finnas – måste finnas – ett utrymme för vanlig lagstiftning. Vi menar att detta är verkligheten.

En precisering kan mycket väl innebära att det blir tillfredsställande möjligheter att klara de önskemål som anförs när det gäller att markägare skall ta miljö- och naturvårdshänsyn och göra det på egen bekostnad. Praxis i svensk rätt är inte så ogynnsam som anförs. Ågarna får vara med och betala förhållandevis stora belopp redan i dagens rättsläge.

Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag menar att vi skogsägare också har möjlighet att ta naturvårdsansvar. Däremot måste det ifrågasättas om man skall föra in sådana regler i grundlagen. Det finns naturligtvis en mängd detaljregler i grundlagen som man måste ta hänsyn till när man dömer i fall som berör Europakonventionen. Reglerna behöver dock inte finnas i grundlagen, eftersom man även tar hänsyn till vanliga lagar.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Inkorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Incorporering av
Europakonventionen
och andra fri- och
rättighetsfrågor*

Att föra in allt egendomsskydd och alla detaljerade preciseringar i grundlagen för att inkorporera Europakonventionen är orimligt. Varför skall man just i denna fråga göra en så detaljerad precisering i grundlag, vilket man annars inte gör?

Det är fråga om en dålig kompromiss som Socialdemokraterna har varit med om. Jag tycker att ni gott kan säga att det är så, men att ni ville göra så för att få en bred majoritet. I viss mån kan man ibland respektera dåliga kompromisser. Det är dock ganska extremt att föra in dessa regler i svensk grundlag.

Anf. 17 BJÖRN VON SYDOW (s):

Fru talman! Ersättning vid rådhetsingripanden karaktäriserar flertalet stater i Europa, såvitt jag kan förstå. Däremot har vi i Sverige ett speciellt fall som inte är känt i Europa, nämligen allemansrätten.

Allemansrätten utgör kanske den största vinningen i relationen till Europaorganen. Detta har vi uppnått genom preciseringar. Samtidigt har vi ställt det faktum att vi inte tillerkänner ersättning vid utnyttjande av allemansrätt mot den huvudregel som i övrigt gäller, nämligen att rådhetsingrepp i mark och byggnader skall kunna leda till ersättning. Allemansrätten är inte känd i Europa i övrigt. Det måste vi stå för.

Anf. 18 PETER ERIKSSON (mp):

Fru talman! Jag har inte kritiserat att ni har tagit upp allemansrätten. Det är ingen sådan detaljregel som berörs i 2 kap. 18 § om berörd del av fastighet. Allemansrätten är viktig i sammanhanget, eftersom det är en negativ faktor som måste föras in för att inte domstolen skall göra våld på den sedvanerätt vi har i vårt land. Det är bra att man tar upp allemansrätten.

Däremot kritiserar jag att ni vill föra in detaljfrågor i grundlagen som inte har något samband med konventionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

11 § Ytterligare åtgärder mot barnpornografi m.m.

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU6
Ytterligare åtgärder mot barnpornografi m.m. (vilande grundlagsbeslut)
(prop. 1993/94:118)

Anf. 19 CATARINA RÖNNUNG (s):

Fru talman! I ett särskilt yttrande till detta betänkande upprepar vi vår ståndpunkt i barnpornografifrågan. Det är djupt beklagligt att våra ansträngningar i KU för att få till stånd verkningsfulla åtgärder redan från den 1 januari 1995 gick om intet. Med verkningsfulla åtgärder menade vi en kriminalisering av innehav av barnpornografi och en skärpning av spridningsrekvisitet.

Som lagen nu är utformad medger vi att barnpornografi får spridas av en person till en diffust definierad bekantskapskrets och att innehav är tillåtet. En lagändring på dessa två vitala punkter kan inte träda i kraft förrän tidigast den 1 januari 1999.

Detta uppskov innebär att många barn helt i onödan kommer att få schavottera i för dem förödmjukande situationer. Utvidgade konfiskeringsmöjligheter för polisen enades vi slutligen om. Det är en i och för sig otillräcklig åtgärd om den inte kombineras med ett spridningsförbud.

Fru talman! Svenska folket har aldrig tidigare uttalat en så klar vilja till riksdagen som i våras: Kriminalisera innehav av barnpornografi snarast. Det var budskapet. Konstitutionsutskottet fick 400 000 namnunderskrifter på upprop med detta innehåll.

Uppmaningen var: Skydda barnen mot sexuella övergrepp. Skydda barnen från de upprepade kränkningar som det innebär att figurera i barnpornografi. Det sätter spår för livet. Gör något så snart det är möjligt för att ytterligare komma åt den mycket lukrativa bransch som spridning av barnpornografi är. Agera så att inte fler barn tappar fotfästet i tillvaron och känner sig utlämnade till en kall vuxenvärld, med sin skam och sin skuld – även om det i själva verket är barnet som är den förfördelade parten.

Majoriteten i utskottet har också velat ge uttryck för att barnpornografi är ett brott som samhället ser mycket allvarligt på. Vi vill komma åt detta brott med alla de medel som står oss till buds.

Ett starkt och långtgående grundlagsskydd för tryckfrihet och yttrandefrihet är själva kärnan i vår demokrati. Vi är med skäl stolta över att Sverige har ett av de mest långtgående skydden i världen för dessa omistliga tillgångar, därtill med djupa historiska rötter. När är det då skäl att inskränka dessa rättigheter? Jo, det är när man med fog kan tala om att de missbrukas. Barnpornografi är utan tvivel ett sådant missbruk. Barnpornografi på fotografisk bild, i film eller videogram skildrar i regel en brottslig handling – ett sexuellt övergrepp.

De stora beslag som gjorts i Huddinge och Norrköping av 100 respektive 2 000 filmer och videogram visar att övergreppen har förråts och att en del är att betrakta som ren tortyr. Det beslag som gjordes i Trelleborg uppvisar ett kundregister med 3 000 namn. Innehavarna har förmodligen tjänat miljoner på detta.

Hur kommer det sig då att regeringen inte velat kriminalisera innehav? Det är ju en mycket effektiv metod att komma åt barnpornografi, eftersom det blir möjligt att förverka och förstöra den beslagtagna pornografin. Det är också ett sätt för statsmakterna att klart säga: Denna avart av yttrandefriheten tolererar vi inte. Detta är också ett sätt att få respekt ute i världen. Land efter land kriminaliserar nu innehav, och Sverige riskerar att bli centrum för handel med denna vara. Bl.a. USA har påtalat hur många alster som kan härledas till vårt land.

Redan på hösten 1992 påtalade Rädde barnen i en skrivelse till regeringen att något måste göras. Den borgerliga regeringen försatt sin möjlighet att agera, och nu är det 1994. Den borgerliga regeringen lät utreda frågan och beslutade därefter att lämna innehavskriminalisering

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

och skärpning av spridningsrekvisitet därhän. Ingen proposition lämnades till riksdagen.

I det då uppkomna läget ansåg sig KU böra agera för att inte onödigtvis fördröja ett beslut för en svag och oskyddad grupp – barnen. I KU behövdes femsjiättedels majoritet för att åstadkomma en lagändring som hade kunnat träda i kraft den 1 januari 1995. Tyvärr fick vi inte moderaterna och en av folkpartisterna med oss vid omröstningen. En överväldigande majoritet av riksdagsledamöterna var våren 1994 för en lagändring – en överväldigande majoritet av svenska folket likaså.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i föreliggande betänkande.

Anf. 20 SIVERT CARLSSON (c):

Herr talman! Vi har i det här ärendet att ta ställning till förslag om ytterligare åtgärder mot barnpornografi. Från Centerns sida har vi under diskussionens gång, via motioner, särskilda yttranden, m.m., redovisat hur vi ser på saken. Jag tänker därför inte här och nu bli mångordig. Men ärendets vikt, skyddet för våra barn, deras framtid och därmed vår framtid, gör att jag något vill utveckla tankarna bakom vårt särskilda yttrande.

För att skydda barn mot de övergrepp och de kränkningar som barnpornografi bevisligen innebär räcker inte nuvarande förslag. Det är min fasta förvisning att det behövs mer effektiva och mer avskräckande åtgärder.

En sådan åtgärd är att straffbelägga, att kriminalisera innehav av barnpornografi. Det är att beklaga att vår riksdag inte vill enas om eller förmår uppnå tillräcklig majoritet för den åtgärden redan från den 1 januari 1995. Nu kan denna åtgärd tyvärr sättas in tidigast den 1 januari 1999. Ytterligare barn kommer under tiden att oskyddat utnyttjas, kränkas, förstöras och utsättas för vuxnas övergrepp.

Vi har som vuxna, menar jag, att ta ansvar för barnen, som inte i något fall bett att få komma till den här världen, inte i något fall bett att få bli utsatta för vare sig våld, kränkning eller övergrepp men ändå blir det, inte i något fall bett att få bli utnyttjade vid barnpornografiskt handlande eller skymfande men ändå blir det, inte i något fall sagt sig inte behöva de vuxnas skydd men ändå inte får det.

Vi borde som vuxna litet oftare tänka på att ta vårt gemensamma vuxenansvar för de barn vi förmedlat till världen och översätta barn, små plantor, mot de övergrepp, fysiska och psykiska, som dessa tankar i handling. Att bl.a. med alla till buds stående medel skydda barnpornografien innebär hör i allra högsta grad till detta vuxenansvar. Här går också gränsen för grundlagsbefästa friheter.

Därför beklagar jag, herr talman, att viljan inte finns i riksdagen att redan nu kriminalisera innehavet av barnpornografi utan att vi måste vänta till 1999. Jag önskar att vi ändå kunde vara överens om att under tiden, fram till dess, intensifiera såväl vårt vuxenansvar som arbetet för att ge ett om inte fullgott så ändå ökat skydd åt våra barn och deras framtid. Varje barn är värt den omtanken och det skyddet.

Med detta, herr talman, och i avvaktan på ytterligare förslag, vill jag ändå yrka bifall till utskottets hemställan i KU:s betänkande nr 6.

Anf. 21 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag vill först gärna instämma i det som Catarina Rönning och Sivert Carlsson har sagt i allmänna ordalag om den vämjeliga hantering som barnpornografi innebär och om behovet av att alla känner ett större vuxenansvar än vad som kanske har varit fallet.

Samtidigt vill jag uttrycka min glädje över att vi nu kan besluta om något som faktiskt är en avsevärd skärpning av den lagstiftning som har funnits förut, något som är en verkningsfull åtgärd – kanske inte den enda tänkbara, men ändå en verkningsfull åtgärd.

Jag vill också reagera litet grand mot att vi nu igen från de två föregående talarna fick exempel på uttryckssätt som gav intryck av att barnpornografi på något sätt skulle vara tillåtet i Sverige. Så är det ju inte. Det är förbjudet att producera sådant, och det blir efter dagens debatt inte ett dugg mindre förbjudet än vad det har varit tidigare. Det har alltså varit förbjudet länge. Jag tycker därför inte att det är rimligt och riktigt att från riksdagens talarstol sprida föreställningen att det här på något sätt är tillåtet och accepterat.

Om det förslag vi nu skall fatta beslut, dvs. beslutet som gäller konfiskering och möjligheten att förverka den ekonomiska vinningen av barnpornografi, råder enighet, och det finns därför ingen anledning att fördjupa sig i någon omfattande debatt om det.

Riksdagen beslutade i våras om ännu en grundlagsändring, den som dock tas upp för definitivt avgörande först efter nästa riksdagsval. Jag vill bara här påminna om det särskilda yttrande på denna punkt som företrädare för Folkpartiet och Moderata samlingspartiet har fogat till utskottets betänkande.

Vi menar att det, i synnerhet i en fråga med så stora konsekvenser, är olyckligt att besluta om ett vilande grundlagsförslag som inte skall träda i kraft förrän den 1 januari 1995. Det hade varit rimligare att en eventuell kriminalisering av innehav och eventuella andra åtgärder som kan tänkas som komplement till det vi nu skall besluta om fick utredas ordentligt, med tanke på de ganska omfattande konsekvenser som sådana förändringar kan få. Det skulle vara fullt möjligt att genomföra en sådan utredning och lägga fram ett förslag till eventuella ytterligare åtgärder i god tid före nästa riksdagsval, och vi skulle då få ett beslut som var mer genomarbetat och kanske mer effektivt för de syften som vi är överens om, men som ändå skulle kunna träda i kraft den 1 januari 1995.

Jag vill påminna om de andra områden som den föreslagna åtgärden, dvs. kriminalisering av innehav, kan tänkas beröra. Det handlar om så grundläggande principer för tryckfrihetslagstiftningen och yttrandefrihetslagstiftningen som rätten att inneha s.k. informationsbärare, även om dessa som sådana innehåller något som innebär tryckfrihetsbrott, det handlar om synen på censur, det handlar om rätten att ge ut och sprida material av olika slag, och det handlar om ensamansvaret.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Allt detta är grundläggande principer för svensk och även för andra länders tryckfrihetslagstiftning.

Det hade inte varit rimligt att utan att ens genomföra den mycket korta analys av frågan som genomfördes i våras få fram ett förslag till kriminalisering som skulle kunna antas redan nu. Det hade varit att hantera tryckfrihetslagstiftningen på ett sätt som inte var seriöst och förtroendeingivande. Det är inte heller rimligt att under de år som vi nu har på oss behandla frågan som om det räcker med det vilande grundlagsförslag som dock antogs i våras för förverkligande den 1 januari 1995, utan det är rimligt att vi använder den tid som nu finns för att analysera och utreda vad som egentligen var avsikten, vilka konsekvenser detta vilande grundlagsförslag kan få.

Jag vill med anledning av detta ställa en fråga till Catarina Rönnung. Är ni från Socialdemokraternas sida beredda att se till att vi nu får en sådan grundlig genomlysning av vad en kriminalisering av också innehav kan medföra? Om vi kan få till stånd en sådan kommer vi också att veta vad det är fråga om, och då får vi förhoppningsvis en bättre kvalitet på det beslut som kanske ändå fattas den 1 januari 1995.

Det är mycket angeläget för den här frågan och för alla de sakfrågor som vi diskuterar här, både de yttrandefrihetsrättsliga och de som gäller möjligheten att med full effektivitet kunna vidta åtgärder mot barnpornografi i alla de tänkbara former som detta otyg kan ha, att vi får en sådan genomlysning och att vi inte bara låter frågan vila och nöjer oss med den debatt som fördes i våras, under stundtals litet ovärdiga och litet upphetsade former. Det är viktigt att vi får en ordentlig genomlysning.

Catarina Rönnung har här möjlighet att svara på frågan: Tänker ni från socialdemokratins sida, nu när ni har alla möjligheter, se till att vi får denna genomlysning av vad en kriminalisering betyder och vilka konsekvenser det kan få på andra områden?

I detta anförande instämde Birger Hagård (m).

Anf. 22 CATARINA RÖNNUNG (s) replik:

Herr talman! Vi är fullt medvetna om att produktion och distribution i kommersiellt syfte redan är förbjudet, men vi har velat gå ytterligare ett steg och förbjuda innehav. Jag lägger egentligen ansvaret på den borgerliga regeringen, som försatt tillfället att lägga fram en proposition med förslag i det här ämnet.

Det är naturligtvis inte meningen att vi den här stunden skall föra en alltför djupgående polemik. I dag kan vi inte göra mycket åt saken. Naturligtvis motsätter vi oss inte att frågan bereds så omsorgsfullt som möjligt, så att riksdagen har bästa möjliga beslutsunderlag att ta ställning till.

Jag hoppas att alla partier samfällt kan föra den här frågan till en slutlig, lyckosam lösning, så att barnen inte drabbas i onödan. Det är barnen som vi vill skydda från att utsättas för så ovärdiga förhållanden som barnpornografi innebär.

Anf. 23 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Catarina Rönnung för det beskedet. Jag utgår från att det kommer att tas initiativ så att det blir en rejäl genomlysning av vad en kriminalisering kan innebära, vilka konsekvenser den kan ha på andra områden och vilka gränsdragningar som är nödvändiga så att vi inte av oaktsamhet ställer till sådant som jag inte tror att någon i denna kammare vill vara med om.

Jag vill erinra om den vikt som debattörer från båda sidor i den offentliga debatten kring EU-anslutningen fäste vid den svenska grundlagen och skydden för våra och även för andra demokratiska länders centrala principer.

Jag gläder mig också åt att Catarina Rönnung inte gör något försök att bestrida att barnpornografi eller produktion av sådan smörja är förbjuden i Sverige. Det blir inte ett dugg mer tillåtet efter denna debatts slut än vad det har varit förut.

Vi har olika syn på hur den förra regeringen borde ha agerat. Min uppfattning är fortfarande att det, med tanke på behovet av en effektiv lagstiftning som uppfyller de kvalitetskrav som en sådan här lagstiftning måste uppfylla, hade varit mindre ansvarsfullt att kasta fram ett förslag som över huvud taget inte hade kunnat bli föremål för någon djupare analys och utredning.

Jag tolkar Catarina Rönnungs besked så, att vi kommer att få en sådan här genomlysning. Därmed är jag nöjd.

Anf. 24 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Herr talman! Låt mig inledningsvis få instämma i det anförande som Catarina Rönnung höll. Som en upplysning till Sivert Carlsson vill jag säga att det inte är något problem med viljan i den här riksdagen som gör att det inte blir en kriminalisering av innehav av barnpornografi den 1 januari 1995. Det handlar närmast om den bristande vilja som fanns i den föregående riksdagen.

Efter alla års arbete för barns rättigheter och mot barnpornografi är det beklämmande att lyssna till en del av det som sägs i dag. Det är naturligtvis väldigt positivt att vi har kommit därhän att vi nu får en möjlighet att konfiskera material.

Jag vill att kammarens ledamöter för en kort stund försöker sätta sig in i det oerhörda arbete som poliserna har fått gå igenom när de har utrett dessa vidriga härvor. Det måste ha känts oerhört besvärligt för dem att efter ett sådant arbete tvingas lämna tillbaka materialet till förövarna. Det handlar om vidriga filmer, som en del av oss har sett avsnitt av. Polisens handläggare tvingas titta på dessa sekund för sekund. Hela tiden har de varit medvetna om att detta snusk, denna tortyr och detta barbari i fråga om barns rättigheter skall återlämnas till förövarna. Det är inte någon stolthet som vi kan känna över att vi efter detta harvande till slut har kommit fram till detta beslut. Vi får närmast känna oss litet generade över att det har tagit så lång tid.

Desto mer beklämmande är motsättningarna i den lagstiftning som vi nu har. Talet om tryckfrihet, yttrandefrihet och rätt att äga blir litet motsägelsefullt när det samtidigt blir tillåtet att konfiskera innehav. Nu

Prot. 1994/95:23

16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

finns det ett skydd i lagen, dvs. alla har rätt att inneha barnpornografi. Även om det, som Håkan Holmberg mycket riktigt säger, är kriminellt att framställa barnpornografi och kriminellt att utföra sexuella övergrepp finns det en grundlagsskyddad rätt i Sverige att inneha barnpornografi. Den rätten finns hur olagligt det än är att framställa barnpornografi.

Om man däremot av någon anledning kommer på någon får man ta ifrån personen i fråga det som han eller hon enligt grundlagen egentligen har rätt att inneha. Detta är litet märkligt. Jag ställer inte upp på den typen av grundlagsskydd. Jag måste säga att grundlagen vacklar något. Vi kan tala så tydligt för rätten att inneha barnpornografi och säga att detta måste utredas så noga. Samtidigt säger vi att det är tillåtet att konfiskera barnpornografi.

Det är positivt att man inte längre kan tjäna de stora pengarna, men det hänger fortfarande på om vi kommer på förövarna eller inte.

Jag tycker inte att vi i dag fattar ett beslut som från den 1 januari 1995 ger oss några verkningfulla åtgärder mot barnpornografi. Vi skall ändå vara medvetna om, som Catarina Rönnung var inne på, att det fortfarande finns människor i detta land – barn, ungdomar och vuxna – som tvingas leva dag efter dag med vetskapen om den där våldtäkten, den där tortyren och de där vidrigheterna som de tvingades vara med om, t.ex. i ett annat land för att få ihop pengar till mat. Då sitter man i Sverige och talar om grundlagsskyddet.

Det är mycket skrämmande att vi har en grundlag som säger att den här rätten är så viktig. Vi måste naturligtvis få till stånd en förändring. I debatten i våras sade jag att vi självfallet skall värna om tryckfriheten och rätten att få uttrycka sig. Men jag instämde i vad Ylva Annerstedt sade. Jag tycker nämligen att vi skall ha en grundlag som tar ställning för barnen om det handlar om att ta ställning för barnen eller pedofiler. Barnen är också en del av vårt samhälle, och det är på dem vi skall bygga framtiden.

Nu har regeringen faktiskt beslutat att tillsätta en parlamentarisk kommitté. Det finns ett kommittédirektiv för en utredning kring åtgärder mot barnpornografi. Där tas också den här frågan upp. Jag vill gärna citera från sammanfattningen av uppdraget: ”Kommittén skall därför undersöka på vilka områden det krävs insatser för att på ett effektivt sätt förebygga att det produceras och distribueras barnpornografiskt material. Med en sådan undersökning som utgångspunkt skall kommittén närmare överväga vilka ändringar i lagstiftningen och vilka andra åtgärder som kan anses motiverade för att förhindra förekomst och spridning av barnpornografiskt material. Därvid skall frågor om kriminalisering av innehav och annan befattning med barnpornografi övervägas särskilt.”

Jag hoppas att vi får just den belysning som Håkan Holmberg efterfrågade, men jag vill också understryka att det hade varit fullt möjligt för den föregående borgerliga regeringen att göra den genomlysningen om man hade lyssnat på de varningsord och de upprepade uppvaktningar som gjordes av barnorganisationerna, främst Rädda barnen som

har drivit denna fråga under en lång tid. Det fanns god möjlighet för den borgerliga regeringen att göra det.

Eftersom Håkan Holmberg tog upp det här med EU vill jag säga att samma dag, dvs. den 18 december förra året, när tidsfristen gick ut för den borgerliga regeringen att lägga fram ett förslag till grundlagsändring för att hinna få ett andra beslut till stånd om kriminalisering av innehav av gälla fr.o.m. den 1 januari 1995, antog EU-parlamentet en rekommendation om att medlemsländerna torde kriminalisera innehav av barnpornografi. När Sverige nu blir medlem får vi väl se det som ett positivt led att också den vägen kanske få ett ökat tryck för en kriminalisering av innehav. Jag ser också med tillförsikt fram emot vad utredningen kan ge.

Anf. 25 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Det var utmärkt av EU-parlamentet att fatta ett sådant beslut. Om Sverige hade varit medlem tidigare och jag hade råkat ingå i den församlingen hade också jag förmodligen röstat för det förslaget. Rekommendationen är utmärkt. Men det löser inte problemet med hur lagstiftning skall se ut i vart och ett av medlemsländerna. Det är icke desto mindre en fråga som faktiskt måste utredas – detta förskräckligt tråkiga och byråkratiska ord. Men det är tyvärr nödvändigt av det enkla skälet att det här handlar om grundläggande principer som har bäring också på helt andra frågor än just den som vi nu talar om. Det är ofrånkomligt.

Jag kan inte riktigt förstå hur man skulle ha kunnat åstadkomma en lagstiftning på en så kort tid som efterlystes i våras, en lagstiftning om vilken vi med någorlunda säkerhet skulle kunnat säga att det var just den som behövdes. Det är faktiskt inte så enkelt. Det är inte ett riktigt ansvarsfullt sätt att behandla en så här svår fråga på. Vi vill ju åstadkomma åtgärder som inte bara blir slag i luften utan som faktiskt går att använda för det ändamål som vi är överens om.

Jag håller i och för sig med om att hela denna debatt, och den förra regeringens funderande kring dessa frågor, borde ha startat långt tidigare. Självfallet borde vi ha haft en debatt om dessa frågor för länge sedan. Men det är nog, med några undantag, väldigt få av oss som kan säga sig ha varit fullt på det klara med vilken omfattning detta elände hade, innan denna härva rullades upp i våras. Jag tror att de flesta av oss får idka en smula självkritik. Vi får nog säga oss att vi allihop borde ha funderat över denna hantering långt tidigare. Då hade det kanske varit möjligt med en mer omfattande grundlagsändring på bordet, än vad vi kan ha i dag. Men detta faktum kan ju inte på något sätt lösa oss från kravet att se till att det beslut om vad som skall komma att ske, utöver det som kommer att beslutas till följd av dagens debatt, är genomarbetat och så utformat att det verkligen fungerar för de syften vi har.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Anf. 26 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Herr talman! I samband med promemorian från Justitiedepartementet om ökat skydd för barn och ytterligare åtgärder mot sexuella övergrepp motionerade jag och den tvärpolitiska barngruppen om behovet av kriminalisering av innehav i januari 1993. Som svar fick vi att detta skulle bli en stor och omfattande utredning som på alla sätt skulle belysa problematiken kring en kriminalisering; det underströks också i debatten den 25 mars. Vi visste också att utredningen skedde i januari 1993. Nog har det funnits tid att genomgående belysa och bearbeta frågan om man så önskat. Men man ville inte det utan avstyrde frågan med några rader i betänkandet. Man ansåg nämligen inte frågan vara så viktig.

Jag stoltserar inte på något sätt med denna beklaglighet; jag tycker också att det är beklagligt. Det är naturligtvis bra att också Håkan Holmberg säger: Det här kunde vi ha tänkt på tidigare. Men jag vill få fört till protokollet att det inte var så att ingenting hänt i frågan innan den dök upp. Det var inte så att frågan först dök upp genom en folkstorm eller genom ett drev på västkanten 1994. Vi har nämligen drivit frågan mot barnsexturism, mot utnyttjande av barn och mot barnpornografi i flera år i denna kammare.

Det är därför viktigt att komma ihåg att om den föregående regeringen hade menat något med den utredning som skulle göras hade den kunnat komma med ett förslag. Men man tyckte inte att barnens rätt var viktigare att skydda än yttrandefriheten, dvs. innehavet av barnpornografi.

Anf. 27 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Som framgått har jag inte någon annan åsikt än Margareta Israelsson i sakfrågan, inte heller när det gäller att hela denna process gott hade kunnat starta tidigare. Men om det skall riktas kritik när det gäller senfärdighet och när det gäller att man utfärdat löften att ta itu med saker och att det sedan dröjt mycket länge innan något gjorts vill jag för ordningens skull påminna om att den kritiken bör riktas mot betydligt fler befattningshavare under modern tid i Sverige än mot dem som satt i den förra regeringen.

Framför mig har jag en första sida av Aftonbladet från oktober 1988. Dåvarande justitieminister talar här om att barnpornografen måste stoppas och aviserar om åtgärder. Denna fråga är ju, precis som Margareta Israelsson säger, en fråga som funnits med under ganska lång tid. Och även under den tidigare socialdemokratiska regeringen utfärdades löften om att något mer rejält, än vad som skett, snart skulle göras. Men det dröjde som bekant. Den självkritik som nog är klädsam för många av oss är inte partifärgad. Den gäller säkerligen för de allra flesta, både för föregående regeringen och för den som satt dessförinnan.

Anf. 28 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Herr talman! Nu är det väl bara att vänta att Ola Karlsson begär ordet och drar upp vad Lennart Geijer sagt. Det var ju där vi började debatten, med ett harvande om att Socialdemokraterna en gång tyckt så och så. Men jag vill klart deklarerat att Socialdemokraterna har en historia med en annan inställning i en del av dessa frågor. På den tiden såg också barnpornografibrotten något annorlunda ut. Men vi socialdemokrater har ändrat oss. Vi har en helt annan inställning nu.

För några år sedan konstaterade vi att med den utveckling som råder på barnpornografiområdet måste vi som vuxna människor, som föräldrar och morföräldrar, som politiker och kanske främst som lagstiftare i denna församling ta vårt ansvar för barnen och se till att få bort barnpornografen. Då måste vi kriminalisera innehavet.

Visst är det så, att vi socialdemokrater har ändrat oss och att vi har haft en annan inställning. Men nu ser situationen annorlunda ut. Och vi väntar och hoppas på att också den del av kammarens ledamöter som inte tycker att innehavet skall kriminaliseras skall komma att ändra sig och komma till samma inställning som vi socialdemokrater har. Då kan vi tillsammans, för barnens rätt, fatta ett beslut om kriminalisering av innehav av barnpornografi. Trots att barnen får vänta till den 1 januari 1999 är det väl ändå positivt om de kan känna att stödet från oss finns. Det är ju, precis som Håkan Holmberg sade, vi som är vuxna som måste ta ansvar för att barnpornografen försvinner. Det kan ju inte barnen göra.

Anf. 29 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! Det råder väl inget tvivel om att alla i den här kammaren vill komma till rätta med de ohyggligheter som händer inom området barnpornografi. Men som vi har hört har frågan blivit fördröjd.

Jag lyssnade på Margareta Israelsson, och hon sade att det nu gäller att de i kammaren som inte är övertygade om att vi skall kriminalisera innehav av barnpornografi måste ändra sig.

Det finns en majoritet i kammaren som är för en kriminalisering av innehav av barnpornografi. Jag har tagit fram det betänkande som vi tog ställning till i våras, då en klar majoritet i riksdagen var för en kriminalisering. Det fanns en reservation från ledamöter i konstitutionsutskottet som när ärendet kom till kammaren blockerade möjligheten för oss att ta ställning till att göra en ändring från den 1 januari 1995.

När vi tog ställning till den reservationen i kammaren röstade 223 ledamöter för en kriminalisering och 93 mot. 2 avstod från att rösta, och 31 ledamöter var frånvarande. Det finns alltså en majoritet för en kriminalisering.

Det är fråga om ren tortyr av barn. De som har tagit del av material på det här området är övertygade om detta. Jag har själv haft tillfälle att se materialet hos polisen i Norrköping. Det måste stoppas. I den frågan är vi överens, men inte när det gäller processen för att komma dithän.

I valet mellan att ha friheten att ta del av sådant här material och att strypa den friheten har mitt ställningstagande hela tiden varit klart: Det är barnens rätt som går före.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Vi säger ofta att friheten inte får gå så långt att den skadar en medmänniska – då har individens frihet gått för långt. Men det är precis vad som sker på det här området. Friheten skadar barn.

Vi säger också att land skall med lag byggas. Det är den här församlingen som stiftar lagarna, och här har alltså under en lång period funnits en tveksamhet inför att ta detta steg. Vilket är viktigast i det här fallet, att skydda värnlösa barn eller att ha rätten att med åberopande av tryckfriheten ges möjlighet att ta del av barnpornografi på film och bild?

Det finns, som jag har sagt, en majoritet för kriminalisering, och den kommer 1999.

Olyckligtvis blockerades detta beslut i konstitutionsutskottet. Om utredningen hade kommit fram något tidigare hade vi säkert haft möjlighet att göra lagstiftningen klar inför nästa år. Nu får vi göra det bästa av situationen. Man har i alla fall flyttat fram positionerna, genom att det nu blir möjligt att konfiskera materialet. Polisen är tacksam att få den möjligheten.

Jag har velat säga de här orden för att klagöra min inställning i frågan. Jag beklagar att vi tappade tempo. Vi kunde ha haft lagen 1995, för barnens skull.

Anf. 30 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! När riksdagen nu behandlar betänkandet om ytterligare åtgärder mot barnpornografi kan det för den oinvigde lätt te sig som om vi nu skall ta ställning till ytterligare åtgärder, efter att redan ha fattat viktiga beslut som på allvar skulle minska risken för förekomst av barnpornografi i vårt land. Så är beklagligtvis inte fallet. Vad det handlar om är att det enda man kunde få ett beslut om i våras i riksdagen gällde konfiskation av barnpornografiska alster och frågor som hör ihop med detta.

Jag undrar om det är någon fråga som har engagerat svenska folket så som denna fråga om barnpornografi. Den folkstorm som ägde rum i våras var välgrundad, utifrån kampanjer från Rädda barnen, sakligt belagt material och de rättegångar som förekommit under senare år i vårt land.

Det fanns alltså mycket god grund för att redan den 9 juni här i riksdagen fatta beslut om kriminalisering av innehav.

Nu vet vi att det beslut vi fattar i dag bara gäller konfiskation och åtgärder som hör ihop med det och att det träder i kraft den 1 januari 1995. De övriga åtgärderna, dvs. kriminalisering av innehav, får vänta till den 1 januari 1999. Jag vill instämma i vad Catarina Rönnung och Margareta Israelsson har sagt tidigare i det här fallet.

Jag kan bara konstatera att jag som ledamot av Sveriges riksdag skäms inför er nya ledamöter och inför svenska folket för att vi i riksdagen i våras inte kunde fatta detta beslut.

Riksdagen behandlade ärendet den 9 juni, och jag vill påpeka att det var en ytterst barnvänlig dag som hade valts för debatten. Det var nämligen skolavslutning i många av Sveriges skolor, vilket gjorde att många av oss inte kunde delta i debatten – vi som prioriterar barnen.

Men det var tillräckligt många som deltog och som på ett kraftfullt sätt kunde motivera sitt ställningstagande.

Jag vill rekommendera er nya ledamöter som inte har tagit del av det att läsa protokollet. Det visar mycket tydligt hur de här frågorna har diskuterats i riksdagen på ett omsorgsfullt sätt och att det har funnits ett mycket gott sakmaterial.

Håkan Holmberg är en representant för dem som blockerade beslutet i våras, han talade om att det är förbjudet med barnpornografi och att vi som hävdar att så inte är fallet far med osanning. Faktum är att det är förbjudet att producera och att sprida barnpornografi. Men vi vet mycket väl att det inte är förbjudet att inneha barnpornografi. Det kan uppfattas så att de som inte ville fatta det snabba beslutet anser att det inte är farligt att bara inneha. Men vi vet ju att det bakom varje producerad barnpornografisk film ligger tortyr och ett otroligt lidande för varje enskilt barn som tvingats delta. Varje gång filmen spelas upp, för en eller flera människor, förstärks den processen. Varje gång bekräftas kränkningen av ett barn.

Vi vet också att det inte är förbjudet att låna ut ett exemplar av en film eller för en enskild person att inneha denna. Det blir alltså mycket märkliga förhållanden.

Håkan Holmberg talar om att idka självkritik. Ja, det är nödvändigt. Men även om man kan rikta kritik mot tidigare socialdemokratiska regeringar – Margareta Israelsson tillstod också en senfärdighet hos tidigare socialdemokratiska regeringar när det gällde att ta itu med det här – var det framför allt under den borgerliga tiden som vi blev uppmärksammade på allvaret i ökningen av antalet barnpornografiska alster, ökningen av tortyr och upptrappningen av våld i dessa filmer.

Jag tror inte att detta stod fullt klart för de flesta av oss, därför att det var få av oss i kammaren som hade tagit del av alstren innan vi blev uppmärksammade på dem av Rädna barnen och andra organisationer.

Håkan Holmberg säger att ett så stort beslut som kriminalisering av innehav måste utredas ordentligt och att vi inte under en period kan fatta ett beslut som skall gälla från den 1 januari 1995. Vad är det då för typ av beslut, som gör att vi tvingar barn att bli utsatta för sexuella övergrepp under ett flertal år? Vad motiverar att riksdagen inte tar ställning, att riksdagen inte agerar, när vi skulle kunna göra det? Jag anser att det är en oerhört stor fråga och att vi på detta sätt indirekt accepterar att barn utnyttjas.

Jag vill också understryka att detta inte var en ny fråga som dök upp under våren 1994. Flera av oss hade redan hösten 1992 möjlighet att genom Rädna barnen ta del av det omfattande material som hade kommit fram vid olika rättegångar.

Flera talare har refererat till dessa filmer. Jag vill bara understryka det som flera andra har sagt. För oss som tog del av filmerna under fem minuter kändes det som att det rörde sig om timmar. Bilderna levde och lever kvar på min näthinna under lång tid framöver, sannolikt under hela livet. De som har utrett frågan har tvingats att se dessa filmer under hundratals timmar.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Flera av oss motionerade och tog upp frågan redan i januari 1993, men det var då bara fråga om enskilda motioner. Vi hade stora förhoppningar på propositionen. Vi trodde att regeringen skulle ta tag i detta, därför att det var ju det svar som flera av oss fick när vi tog upp frågan i riksdagen.

Det var alltså en stor besvikelse att den borgerliga regeringen inte ville ta itu med frågan. Jag och många uppfattade det som att frågan inte var partiskiljande. Det handlar inte om ett socialistiskt eller ett borgerligt block, utan det handlar om hur vi ser till våra barns rättigheter och rätten att vara barn. Det visade sig att så inte var fallet. Då kom den sista möjligheten under våren 1994, nämligen att KU kunde agera. Det fanns en mycket god grund med partimotioner från flera partier och en tvärpolitisk motion från barngruppen här i riksdagen. Men inte heller detta hjälpte. Jag tycker att detta är mycket pinsamt för riksdagen.

Vi fattar nu beslut i dag. Sedan kommer man att gå vidare med en utredning, som jag i och för sig tycker är angelägen, även om vi hade kunnat fatta beslut om att kriminalisera innehav från den 1 januari 1995. Jag anser att en utredning om barnpornografi ändå hade varit viktig. Varför det? Jo, därför att beslutet om kriminalisering av innehav och konfiskering och de andra beslut som vi är på väg att fatta långt ifrån är tillräckliga. De är bra och nödvändiga, men jag hade önskat att beslutet i dag hade gällt även kriminalisering av innehav.

Det handlar också om en hel del andra frågor. Det handlar om resurser för polisen för att man skall kunna utreda brotten. Det gäller resurser för behandlingsinsatser i fråga om de barn som har utsatts för dessa sexuella övergrepp och för behandlingsinsatser när det gäller förövarna. Det är väl ingen av oss som tror att någon som har gjort sig skyldig till det här brottet — åstadkommit en barnpornografisk film eller uppenbarligen ha njutit av att ha sett en sådan — efter att ha suttit i fängelse ett par år släpps fri med full insikt om att detta är ett brott mot barn, ett brott mot människor, om man inte får någon behandling. Utan någon insikt om vad man faktiskt har gjort är man fullt kapabel att gå ut och göra om samma sak.

Jag anser att det är en rad andra insatser än kriminalisering av innehav som krävs. Det var det som jag hade önskat att utredningen framför allt skulle syssla med. Man borde se till att vi inte bara fattar beslut om lagar utan också se till att de kan tillämpas. Framför allt bör man stävja tillkomsten av barnpornografisk film.

Herr talman! Till sist vill jag bara säga att det inte är rimligt att Sverige skall vara ett av de få länder i världen som är en frizon för barnpornografisk film. Det är mycket häpnadsväckande att så är fallet och att vi inte tidigare har kunnat förmå en enig riksdag att fatta dessa beslut.

Avslutningsvis tillstyrker jag KU:s förslag till beslut på den här punkten.

Anf. 31 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar med glädje att Eva Zetterberg i slutet av sitt anförande sade att det också behövs en rad andra insatser än krimi-

nalisering för att komma till rätta med det elände som barnpornografen innebär. Det är vi överens om. Det var väldigt bra att Eva Zetterberg sade detta. Just genom att hon gjorde det medger hon ju faktiskt att det är inte så att det här problemet försvinner genom ett beslut om kriminalisering av innehav. Tidigare i hennes inlägg och i en del andra inlägg nu och tidigare har det intrycket skapats att det är precis det som det handlar om. Med denna enda åtgärd löser man hela detta enorma problem. Så enkelt är det ju inte. Detta är ju ett elände och en härva av olika typer av kriminalitet inom och utom Sverige, som dessutom tar sig olika former beroende på hur lagstiftningen ändras. Det gäller ju att inte fixera sig vid denna enda åtgärd och tro att det är inställningen till den som avgör huruvida man står på barnens sida eller inte, som det ibland heter. Jag reagerar väldigt starkt mot den typen av formuleringar.

Som varenda människa säkerligen gör håller naturligtvis också jag med om att barnens rätt går före osv. Allt detta är helt riktigt. Men det löser ju inte problemet med att utforma en lag. Man kan inte skriva in i lagen att barnens rätt går före. En lag kan inte se ut så. En förändring av tryckfrihetsförordningen måste ju utformas på ett sådant sätt att man klarar av att göra distinktioner mellan det som vi inte under några omständigheter vill se och det som vi inte tycker att man skall reglera på ett sådant sätt att man skadar t.ex. möjligheten att uttrycka avvikande åsikter i samhället eller nya synpunkter i kulturella frågor. Det finns distinktionsproblem som på något sätt måste lösas. De som håller med om att det är bra att det skall göras en utredning bekräftar egentligen att det inte är så lätt som att bara lagstifta och sedan tro att problemet därigenom är löst. En lagstiftning måste ju utformas på något sätt. Den måste innehålla någonting som går att använda när man konfronteras med det verkliga problemet. Därför har jag uppfattat att mycket av den diskussion som har förts under våren, och som vi nu kan höra en viss efterklang av, inte har handlat så mycket om sakproblemet utan det har varit en diskussion mera om hur man skall föra en demonstrationspolitik med beslut vars egentliga värde vi inte riktigt vet. Vi skall se till att vi får en lagstiftning som verkligen går att använda på det sätt som vi är överens om.

Anf. 32 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Jag blir överraskad när Håkan Holmberg säger att vi som har talat för kriminalisering av innehav av barnpornografiska alster skulle tro att det vore enda metoden. Självfallet menar vi att det krävs en rad andra åtgärder på området. Men vad vi har betonat är att det också krävs att man har en lag i grunden som förbjuder även innehav. Jag tror att om Håkan Holmberg talar med de poliser som har skött utredningarna får han nog ett väldigt entydigt svar att detta är nödvändigt. Jag behöver nog inte uppehålla mig så länge vid den punkten.

Men om Håkan Holmberg tror att vi inte har andra förslag och att vi inte inser att det inte räcker med lagstiftning utan att det krävs fler åtgärder, går det ju bra att gå tillbaka till motionerna. Det finns en tvärpolitisk motion från januari 1994 och en från Västerpartiet med Gudrun

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

~~Fylligare åtgärder~~ ~~Obänt~~
~~vårslut~~ ~~pornografi~~
m.m.

Schyman som första namn, där vi bl.a. tog upp detta med åldersgränser för barnpornografibrott som är en annan viktig punkt.

Det finns alltså ingen motsättning här. Men man behöver ju bra lagstiftning i botten för att man skall kunna gå vidare med insatser som visar att vi tydligt och klart har tagit ställning när det gäller vad som är tillåtet och vad som inte är tillåtet i vårt land.

Anf. 33 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag uppfattar situation så att vi ändå är överens om att ytterligare lagstiftning, utöver den som vi kommer att definitivt besluta om i dag, måste vara genomarbetad och klargöra vad som är förbjudet och inte är förbjudet. Den kan inte ha formen av allmänna uttalanden.

Det som jag tidigare reagerade litet grand emot är den ton som har funnits i ett och ett annat inlägg. Inställningen till precis detta förslag och till om man skall fatta beslut genast eller om man skall ge sig tid att analysera vad beslutet närmare bestämt bör innehålla har varit det enda kriteriet på huruvida man över huvud taget anser eller inte anser att barnpornografi är ett elände som vi måste försöka att få bort från detta land. Den typen av inlägg reagerar jag fortfarande skarpt emot.

Det som Eva Zetterberg sade i slutet av sitt huvudanförande tycker jag ändå var en klar förbättring i förhållande till en del av de orimligheter som tidigare har förekommit. Det har i debatten bl.a. förekommit tillmälen mellan olika personer som har haft olika synpunkter på just denna del.

Anf. 34 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Herr talman! Visst är det bra att vi är överens om att man skall skrida till handling. Men jag tycker ändå inte att detta kan bortförklara det faktum att man i den borgerliga regeringen och från vissa delar av de borgerliga partierna missade möjligheten att påskynda ärendet. Det är inte sant som Håkan Holmberg säger att det inte har funnits tid att utreda frågan, vilket Justitiedepartementet skulle göra, men man tog inte sin uppgift på allvar. Det är ju inte så att vi som har drivit frågan om en kriminalisering av innehav har talat i allmänna ordalag. Vi anser att det krävs lagstiftning som grund. Hur skall man annars kunna sätta in behandlingsåtgärder när det gäller en person som inte uppfattar att han eller hon har begått ett brott? Det blir ju inte tal om något fängelsestraff, och det blir inte tal om behandlingsinsatser för någon som inte har begått ett brott, eller hur? Därför menar jag att självkritiken och försumligheten faller väldigt hårt på den förra regeringen och på de borgerliga representanter som under förra mandatperioden hade möjlighet att genom KU agera och reparera den försyndelse som regeringen gjorde sig skyldig till.

Det handlade inte om att agera alltför snabbt, Håkan Holmberg. Det handlade om att man inte tog möjligheten att göra verklighet av de förslag som fanns. Jag beklagar det. Nu börjar detta bli historia. Nu är det bråttom att sätta till alla resurser, både för att få en kriminalisering av barnpornografien och för att få till stånd de andra åtgärder som jag talade om.

Anf. 35 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Att komma sist så här i debatten, där så mycket klokt är sagt av mina kvinnliga systrar här i plenisalen, är inte så lätt.

Men först vill jag ändå uttrycka en förvåning över Håkan Holmbergs attityd här i salen. Han sitter som någon form av domare och kritiserar de olika kvinnliga inläggens attityder, kommatecken och punkt. Jag trodde att det var sakfrågan vi diskuterade.

Eftersom Miljöpartiet är nytt i riksdagen får jag väl ändå instämna i en del av vad som tidigare har sagts. Jag börjar med att instämna i det Eva Zetterberg sade om att Sverige har blivit barnpornografins förlovade land.

Det var den 3 maj 1994 som KU röstade – en dag med sorgkant kring. Det var då man skulle besluta om kriminalisering av innehav av barnpornografi. Men när utskottets folkpartist Håkan Holmberg och de fyra moderaterna röstade emot, erhöles inte den majoritet som krävs för att få igenom en grundlagsändring. Sveket mot barnen var bekräftat.

Kravet på kriminalisering som en av åtgärderna för att få slut på denna lukrativa marknad är ju gammalt. Det är mer än ett decennium gammalt. Det har debatterats tidigare här i kammaren, och allt fler politiker har satt sig in i frågan och förstått hur grova kränkningarna är. Under den tid som diskussionerna har pågått har marknaden föråats och övergreppen blivit allt grövre.

Som också tidigare har nämnts har man nu gått så långt i Sverige att vi har fått in porrfilmer med tortyr av minderåriga. Här har man använt en metod som kallas subliminal perception som populistiskt brukar kallas för cocacolaeffekten. Man gör snabba inklipp i en längre sekvens som tar mindre än en sekund – det tar ungefär två sekunder att kritiskt analysera en bild. Denna cocacolaeffekt har mer och mer börjat användas också i den här typen av porrfilmer.

Vid det beslag som man gjorde i Norrköping hittade man också i en flera timmar lång porrfilm den här typen av inklipp på grov tortyr. Detta är bara vad polisen hittar. Hur hög den svarta siffran är, allt de inte hittar, kan vi bara misstänka.

Är gränsen nådd i Sverige nu? Det kan säkert bli värre så länge vi politiker inte markerar att det är slut. Porrindustrin vill ju tjäna pengar. Det är så marknaden fungerar.

Justitiekanslern, som är den som väcker åtal vid den här typen av brott, begärde självfallet smugglaren i Norrköping häktad. Men lagmannen ansåg inte att det fanns någon grund för detta, så mannen försattes på fri fot. Ja, det är verkligheten i dag. Sveket mot barnen är bekräftat igen.

Det finns väl ingen fråga som har varit och är så förankrad hos svenska folket som kriminaliseringen av innehav av barnpornografi. Här behövs det ingen folkomröstning kantad med ekonomiskt starka lobbyister. När Norrköpingsfallet togs upp i pressen var hela svenska folket lobbyister. Men dåvarande justitieministern ansåg att yttrandefriheten hotades om innehav av den här typen kriminaliserades, och yttrandefriheten ville hon försvara till varje pris.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Jag tror att det var 259 ledamöter i riksdagen som ville ta ett ansvar för denna debatt, sätta stopp för frågan och rösta för kriminalisering. Men nu dröjer till 1999 innan denna extrema form av liberalism kan stoppas, på barnens bekostnad.

Vissa frågor mår bra av att dras i långbänk. Men när det gäller den här frågan undrar jag om det inte borde vara kriminellt att inte kriminalisera innehav av barnpornografi. Ibland går det väldigt lätt att ändra i svensk grundlag med hänvisning till marknaden, men när barn används som marknad verkar det som om det vore låst för vissa politiker.

Genom vår lagstiftning visar vi ju på attityder i den här frågan. Den är ett medel att visa på attityder, och jag vill påstå att riksdagen hitintills grovt har misslyckats.

Anf. 36 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag skall inte upprepa de argument som jag tidigare har fört fram. Jag vill bara upplysa Ewa Larsson om att jag inte var ledamot av konstitutionsutskottet i våras. Den person som hon rätteligen borde attackera är Ingela Mårtensson. Detta säger jag just av det skälet att Ewa Larsson gång på gång upprepade att det skulle finnas någon form av skillnad mellan män och kvinnor i deras inställning i frågan. Det är ett synsätt som jag reagerar utomordentligt skarpt mot.

Ewa Larsson må tycka att jag är en utomordentligt usel företrädare för det manliga släktet när jag lägger fram de synpunkter som jag tycker, tyvärr, är nödvändiga. Det har att göra med att lagar som vi beslutar om bör hänga ihop och vara utformade så att de passar in i den normala tryckfrihetsrättsliga grund som vi har. Det är alltså viktigt, vilket jag tidigare har sagt, att utforma lagar om kriminalisering så att de inte strider mot centrala tryckfrihetsrättsliga principer på andra områden. Här har tidigare talare i debatten, Sivert Carlsson och K-G Biörsmark, en annan ståndpunkt än jag. De tillhör också detta usla manliga släkte.

Hädanefter skulle jag bara vilja slippa den här sortens inlägg med just den typen av argument. Använd gärna alla de andra argumenten, men påstå inte att detta är något skiljer män och kvinnor åt.

Anf. 37 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Den tolkningen får Håkan Holmberg själv stå för. Han kanske gör tolkningen beroende på att han just nu är den man som här försvarar KU:s inställning. Jag ber om ursäkt för att jag personifierade ställningstagandet genom Håkan Holmberg.

Jag vill ändå säga till Håkan Holmberg att man ibland får göra ideologiskt avkall. Så är det för oss alla. I den här frågan hade det varit högst rimligt om verkligheten hade legat till grund för beslut för Moderaterna och Folkpartiet i KU.

Här borde skyddet för barnen mot de övergrepp som barnpornografi innebär ha vägt tyngre än ideologiska skäl.

Anf. 38 DAN ERICSSON (kds):

Herr talman! Jag vill bekräfta det som Håkan Holmberg nyss sade. Det finns flera män som är motståndare till den uppfattning han har, och jag är en av dem.

Den 9 juni i våras fördes en lång och omfattande debatt i den här frågan. Flera kristdemokrater var då uppe i debatten och redogjorde för på vilket sätt vi har drivit den här frågan från kds sida för att få till stånd en innehavskriminalisering.

Jag måste nu som flera andra här beklaga att vår riksdag inte lyckades samla sig till detta självklara beslut att få till stånd en innehavskriminalisering av barnpornografi från den 1 januari 1995. Ansvaret för att så är fallet ligger hos Moderaterna och Folkpartiet. Dessa två partier har fördröjt innehavskriminaliseringen med fyra år. Det är flera talare före mig som har beskrivit effekterna av detta för dem som utsätts för dessa kränkningar.

Dessa två partier bär också ansvaret för att fyrklöverregeringen inte lade fram ett sådant förslag. Håkan Holmberg har här sagt att man inte skall kasta fram förslag. Man måste ge sig tid att analysera beslut, osv. Som också har framgått av debatten här har det funnits tid. Justitiedepartementet hade under förra året en lång tid på sig att ta fram ett förslag, men man gjorde inte det.

När kds inte fick med sig övriga partier i den dåvarande regeringen om att lägga fram ett sådant förslag ställde vi vår förhoppning till Sveriges riksdag. Det var i konstitutionsutskottet som vi tillsammans med Socialdemokraterna och flera tog initiativ till att här i parlamentet söka få den nödvändiga majoriteten för att få till stånd en innehavskriminalisering redan från årsskiftet 1994/1995. Men dess värre misslyckades också detta.

Håkan Holmberg sade att man inte kände till omfattningen och att det inte skulle vara ansvarsfullt att nu fatta dessa drastiska beslut, som han uttryckte det. Han skulle ha röstat för en innehavskriminalisering i EU-parlamentet, men här hemma i Sverige visste vi inte tillräckligt för att få fram denna lagstiftning. Man måste i en sådan här fråga kunna ställa ett krav på oss lagstiftare att vi klarar av att hantera en lagstiftning i detta ärende.

Håkan Holmberg hävdade att lagstiftning är det enda som vi har pläderat för. Det har framgått här att det är inte bara detta det handlar om. Men det är ett verksamt redskap för att komma åt denna hantering. Det är vad det handlar om.

Håkan Holmberg sade att vi som vill få till stånd ett sådant beslut, som vi hade hoppats skulle gälla nu från årsskiftet, skulle föra en demonstrationspolitik. Vad innebär detta, Håkan Holmberg?

Jag tror att Folkpartiet och Moderaterna har gjort tryckfrihetslagstiftningen en björntjänst. Det är inte på detta sätt som vi skapar tilltro till vår lagstiftning. Det är inte på detta sätt som vi skapar tilltro till parlamentets möjligheter, kraft och styrka att agera i en för folket viktig fråga. Jag tror att man undergräver tilltron, och då är det allvarligt.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

I detta läge finns det nu ingenting annat att göra än att rösta igenom detta förslag. Vi får vänta fyra år på ett verksamt medel att komma åt barnpornografin, och det beklagar jag.

Anf. 39 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag vill bara för klarhetens skull påminna Dan Ericsson om det jag sade för ett tag sedan om beslutet i EU-parlamentet. Jag skulle gärna ha röstat för det. Jag hoppas att alla ledamöter här om de suttit i detta parlament hade gjort samma sak.

Men detta löser inte problemet med hur en lag skall utformas i de enskilda medlemsländerna, och inte heller i Sverige. Vi har här i alla fall exakt samma praktiska problem att ta hänsyn till. Det måste man göra när man fattar beslut.

Vilka lagar det än är fråga om, och i synnerhet grundlagar och sådana ändringar av grundlagar som berör utomordentligt centrala och fundamentala principer, måste man ge sig tid och möjlighet att överblicka konsekvenserna.

Det vi nu kommer att fatta beslut om – konfiskering och förverkande av vinster på grund av befattning med barnpornografi – är inte åtgärder som har den här typen av svåröverblickbara konsekvenser. En kriminalisering av innehav är tyvärr inte riktigt lika enkelt.

Därför är jag mycket glad att det nu kommer att bli en ordentlig utredning så att vi får belyst vad en sådan lagstiftning, om den kommer till stånd, verkligen innebär och hur gränsdragningsproblem och annat kommer att lösas.

Anf. 40 DAN ERICSSON (kds):

Herr talman! Återigen säger Håkan Holmberg att lagstiftning inte löser problemet. Vem har sagt det? Det är ett viktigt redskap för att komma åt den här hanteringen, Håkan Holmberg. Det ni har gjort är att ni motsatt er att vi får fram det redskapet nu vid årsskiftet. Ni har fördröjt detta ytterligare fyra år.

Man kan inte överblicka konsekvenserna, säger Håkan Holmberg. Jag minns från debatten i våras att man talade om snabbspår när det gäller grundlagsändringar och att man inte skall använda detta snabbspår, som man uttryckte det. Men det går tydligen ändå att göra det när det handlar om konfiskering.

Varför skulle man inte kunna fatta ett sådant beslut om innehavskriminalisering? Vi vet att det finns underlag för att fatta ett beslut. Det är lätt att ta fram en lagstiftning. Vi vet att andra länder har en sådan. Men här i Sverige mälde sig Moderaterna och Folkpartiet ut så att vi inte fick fram detta verksamma beslut.

Anf. 41 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Den enkla skillnaden är den att man är tvungen att fundera över en förändring av en grundlag. Sådant är något som man skall ta på ett mycket stort allvar. Det är inget man skriver ihop på en kafferast, och det tror jag inte någon på allvar menar.

Om man skall förändra grundlagar, och i synnerhet sådana som berör så fundamentala principer för hela vårt statsskick som de principer som aktualiseras i kriminaliseringsfrågan, är detta svårare än att fatta beslut om konfiskering. Där finns inte den här typen av svåröverblickbara konsekvenser.

Det har över huvud taget inte att göra med hur allvarligt man bedömer barnpornografi eller om man föreställer sig att lagstiftning av det ena eller andra slaget är det enda som hjälper. Jag tror inte att någon här på allvar tror att det bara är det som hjälper.

Det jag har reagerat över vid några tillfällen i debatten är att det förekommit inlägg där det har låtit som om detta var den enda åtgärd som över huvud taget är relevant. Det tycker jag inte är ett rimligt sätt att beskriva en situation där det redan råder förbud mot produktion av barnpornografi.

Vi kommer dessutom i dag att fatta beslut om ytterligare skräpningar av den lagstiftning som redan finns som innebär att vi skapar möjlighet för konfiskering och förverkande av vinster. Jag tycker att detta är ett stort framsteg.

Anf. 42 DAN ERICSSON (kds):

Herr talman! Man tar inte fram en lagstiftning på en kafferast, sade Håkan Holmberg. Nej, det är sant. Men det är inte heller någon som har begärt det.

Dåvarande ansvarige för Justitiedepartementet hade lång tid på sig. Det har pågått utredningsarbete. Också konstitutionsutskottet hade viss tid på sig att klara av att hantera detta lagstiftningsarbete.

Det finns exempel på andra utskott i detta parlament som tagit fram mycket omfattande lagstiftningar på eget initiativ. Men i den här frågan kunde inte konstitutionsutskottet samla sig och ta fram ett förslag. Jag begärde inte att man skulle göra det på en kafferast. Jag vet att man hade så oerhört mycket längre tid på sig.

Sedan säger Håkan Holmberg att det låtit som om lagstiftning varit det enda sättet att komma åt den här hanteringen. Det må vara att det har låtit på det sättet, men det är ingen som har sagt det. Det kan inte vara ett bärande argument för att avvisa det här lagstiftningsförslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 14 §.)

12 § Normgivningsfrågor på dataskyddsområdet m.m. (vilande grundlagsbeslut)

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU7

Normgivningsfrågor på dataskyddsområdet m.m. (vilande grundlagsbeslut) (prop. 1993/94:116).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 14 §.)

Prot. 1994/95:23
16 november

*Ytterligare åtgärder
mot barnpornografi
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

13 § Vallagsfrågor m.m.

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU11
Vallagsfrågor m.m.
Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 14 §.)

Förvaltningsfrågor

14 § Förvaltningsfrågor

Föredrogs
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU12
Förvaltningsfrågor.

Anf. 43 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Utskottets betänkande behandlar ett antal förvaltningsfrågor av större eller mindre betydelse för vårt land. Jag tänkte helt kort beröra den reservation som finns i betänkandet.

Vi reser begär att regeringen skall få i uppdrag att göra en aktiv inventering av de områden där myndighetsutövning utan problem kan överlämnas till privata företag eller organisationer. Vi anser att det behövs ett aktivt uppdrag till regeringen för att detta skall bli gjort. Majoritetens passiva förhållningssätt kommer enligt vår mening att leda till att ingenting händer på det här området.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservationen och i övrigt till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 44 PÄR-AXEL SAHLBERG (s):

Herr talman! Här är svängningarna stora från den stora, svåra och komplicerade frågan om barnpornografi till dessa förvaltningsfrågor som tycks vara av mer begränsad administrativ art.

Socialdemokraterna, Centern, Vänstern och Miljöpartiet har i konstitutionsutskottet avstyrkt Ylva Annerstedts motion. Hon motionerar om myndighetsutövning. Motionen är litet mer vittsyftande än vad vi nyss hörde. Den avser nämligen att mer organiserat föra över myndighetsutövningen till privata företag eller organisationer.

Den 18 september i år gick det svenska folket till valurnorna. Det valde i en överväldigande majoritet av kommuner och landsting en socialdemokratisk politik. Även i riksdagsvalet röstade en majoritet för förändring. Allra tydligast var dessa väljartendenser i de kommuner som längst, snabbast och kanske slarvigast rusat fram längs privatiseringsspåret.

Därför är det inte förvånande att denna motion i den gamla andan fortfarande ligger på riksdagens bord. Mer bekymmersamt är det att moderater och folkpartister ingenting lärt. Myndighetsutövning är den del av den offentliga verksamheten som tydligast och mest märkbart för individen visar på den starka relation som finns mellan kollektivet stat eller kommun respektive den enskilde. Därför är det den gemensamma

verksamhet som måste utföras med störst hänsynstagande och med stora inslag av omsorg.

Att planmässigt privatisera denna del av verksamheten förefaller därför inte omdömesgillt. Att sedan föregående talare kallar motsatsen till denna planmässiga privatisering för passivitet är möjligen ett minne av de gamla och misslyckade tongångarna.

Att det sedan finns vissa områden inom myndighetsutövandet som i begränsad omfattning kan lämpa sig för såväl privatisering som konkurrens motsäger inte det jag sagt.

Vi socialdemokrater har därför initierat beslutet att avvisa motionen och i stället formulerat majoritetens ställningstagande. Där talar vi om att överlämnande av myndighetsutövning skall ske med stöd av lag. Beslutet bör föregås av noggranna överväganden och aktualiseras först när behov uppstår. Det är alltså ett helt annat angreppssätt på problemet.

Jag tillstyrker därför konstitutionsutskottets förslag i det avseendet och i dess helhet i betänkande nr 12 och avvisar Folkpartiets och Moderaternas förslag om att begära förslag från regeringen på områden där myndighetsutövning utan problem kan överlämnas till privata företag eller organisationer.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

KU1 Valperiodens längd m.m. (vilande grundlagsbeslut)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU2 Reformera riksdagsarbetet (vilande grundlagsbeslut m.m.)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU3 En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området (vilande grundlagsbeslut med följdlagstiftning)

Mom. 1 (ändring i regeringsformen)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

275 för utskottet

20 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 136 s, 67 m, 23 c, 22 fp, 16 mp, 11 kds

För res.: 1 s, 19 v

Frånvarande: 24 s, 13 m, 4 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1994/95:23

16 november

Förvaltningsfrågor

Prot. 1994/95:23
16 november

Fel! *Okänt*
växelargument.

KU4 Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter (vilande grundlagsbeslut och följdlagstiftning)
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU5 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor (vilande grundlagsbeslut)
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU6 Ytterligare åtgärder mot barnpornografi m.m. (vilande grundlagsbeslut)
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU7 Normgivningsfrågor på dataskyddsområdet m.m. (vilande grundlagsbeslut)
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU11 Vallagsfrågor m.m.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU12 Förvaltningsfrågor
Mom. 2 (myndighetsutövning)
1. utskottet
2. res. (m, fp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att återstående ärenden fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

15 § Haparanda skärgårds nationalpark

Föredrogs
Jordbruksutskottets betänkande 1994/95:JoU3
Haparanda skärgårds nationalpark (prop. 1993/94:254)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

16 § Miljöklasser för bensin m.m.

Föredrogs

Jordbruksutskottets betänkande 1994/95:JoU5
Miljöklasser för bensin m.m. (prop. 1994/95:4)

Prot. 1994/95:23
16 november

*Miljöklasser för bensin
växelargument.*

Anf. 45 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Vi står i begrepp att fatta ett beslut angående miljöklassning av bensin. Enligt förslaget får vi en klass 2 och en klass 3, och den bensin som innehåller minst bly får en lägre skatteklass. Det är i och för sig ett mycket bra förslag. Miljöpartiet tycker att vi skall använda ekonomiska styrmedel för att få det som är minst miljöfarligt att gynnas på marknaden.

Men det har visat sig att i och med det här förslaget missgynnas den petroleumprodukt som är minst miljöskadlig, nämligen någonting som kallas för alkylatbensin.

Alkylatbensin är en petroleumprodukt, precis som vanlig bensin, men den tas fram på litet annat sätt, och den är betydligt miljövänligare än alla andra petroleumprodukter som finns. Den har betydligt lägre svavelhalt. Den har betydligt lägre blyhalt. Den innehåller mycket litet bensen, som är ett av de ämnen som man skall undvika i petroleumprodukter och som är mycket giftigt. Den innehåller betydligt färre aromater.

Vid bifall till hemställan i det betänkande som vi skall ta ställning till i dag kommer alkylatbensinen att missgynnas därför att den har en annan sammansättning som gör att den är flyktigare - ångtrycket är annorlunda. Med det förslag som finns i dag kommer den bensinen inte att kunna klassas som blyfri. Den kommer att hamna i en skatteklass som innebär att den beskattas som blyade produkter. Den kommer alltså att klart missgynnas på marknaden.

Vi har fått reda på i jordbruksutskottet att det här egentligen är ett förbiseende från Naturvårdsverket som man djupt beklagar. Från Miljöpartiets sida måste jag bara instämma i det beklagandet. Naturligtvis skall det vara så att när vi fattar beslut om skatteklasser skall den bensin som är bäst också ha just de fördelar som man velat åstadkomma med ekonomiska styrmedel.

Hur skall vi då kunna komma till rätta med det här? Såvitt jag förstår, har man i Norge gjort det lätt för sig. Man har sagt att i och med att alkylatbensin är den petroleumprodukt som är miljöbäst beskattas den inte alls!

Alkylatbensin används i första hand till skotrar, till gräsklippare, till tvåtaktsmotorer och till sågar. Det är mycket viktiga användningsområden, därför att många av dessa redskap hanteras på ett sådant sätt att människor står nära avgaserna. I och med att man kan använda alkylatbensin utsätts man för betydligt mindre hälsoproblem än man gör när man använder bensin med låg blyhalt.

Jag har förstått att vi i utskottet egentligen är litet bekymrade över att alkylatbensinen kommer att missgynnas så kraftigt. Jag har också förstått att regeringen håller på att se över frågan och har tänkt sig att

Prot. 1994/95:23
16 november

*Miljöklasser för bensin
m.m.*

komma med ett tillägg som gör att alkylatbensinen så snabbt som möjligt hamnar i rätt skatteklass. Den skatteklassen borde vara bättre än det vi i dag kallar miljöklass 2.

Vi diskuterade i jordbruksutskottet i går om vi skulle återremittera ärendet just för att inte missgynna alkylatbensinen under den tid det tar för regeringen att få fram ett förslag som gör att bensinen hamnar rätt. Jag har förstått att Miljöpartiets synpunkt, dvs. att ärendet egentligen borde återremitteras, av skilda skäl inte kommer att vinna bifall. Man menar att det är lika bra att köra nu, och sedan får man klara av de olycksfall som har skett i efterhand. Under den tiden kommer alkylatbensinens konkurrenskraft att snedvridas kraftigt. De som köper denna bensin, framför allt till motorsågar, kommer alltså att få köpa en produkt som är betydligt dyrare än den bensin som klassas som miljöklass 2. Det finns en stor risk för att många av dessa människor kommer att använda den bensin som är billigast av ekonomiska skäl och utsätta sig för en betydligt större hälsorisk och miljörisk än vad som är nödvändigt. Det är mycket olyckligt.

Förbiseendet från Naturvårdsverket och från de partier som har jobbat med propositionen – både förra regeringen och denna regering – är litet märkligt. Det är väl känt att denna produkt finns på marknaden. Om man menar allvar med att indela i skatteklasser så att det som är miljöbäst också gynnas är det konstigt att inte alkylatbensinen har varit en av de bensinsorter som man verkligen har sett över i sammanhanget.

Vi har förstått att regeringen avser att skyndsamt lägga fram förslag om en förändring så att alkylatbensinen i fortsättningen inte kommer att missgynnas. Jag anser dock att vi inte skall släppa fram betänkandet innan alkylatbensinen är med i betänkandet. Därför yrkar jag på återremiss av ärendet.

Anf. 46 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är egentligen ett ganska viktigt beslut om miljöklassning av bensin vi har att fatta. Vi har arbetat med frågan ganska länge. Vi har försökt att få fram ett bra förslag, och det har vi lyckats med till slut.

Men ingenting är fullkomligt – ej heller detta. De bekymmer som Gudrun Lindvall har redovisat är i allt väsentligt riktiga. De ansträngningar som har gjorts för att få fram bättre bensin, både ur hälsosynpunkt och ur miljösynpunkt, tillgodoses inte i förslaget. Naturvårdsverket har som sagt gjort ett förbiseende när man har klassat bensinen.

Man skall naturligtvis inte överdriva alltför mycket, eftersom det i pengar räknat inte gäller så förfärligt mycket. Alkylatbensinen kostar 4–5 kr mer per liter än den vanliga bensinen just därför att den är dyrare att framställa. Detta beslut innebär att den direkt kommer att kosta ytterligare 6 öre mer per liter. I slutskedet kommer det naturligtvis att bli litet mer eftersom priset förmeras på vägen fram till konsumenten. Det har naturligtvis ingen ekonomiskt avgörande betydelse, men det är fel signal.

Det är rätt att vi därför, som Gudrun Lindvall sade, har diskuterat att lägga fram ett förslag om återremiss för att göra något åt det. Men vi

gör inte det. Det finns en del saker som gör att det är viktigt att hela förslaget går igenom.

Det är tänkt att skatteklassningen skall råda redan från den 1 december, och det är kopplat till skatteutskottets förslag i nästa ärende om skattefrågorna. Det är också kopplat till överenskommelser med petroleumbranschen. Om vi har rätt uppgifter har dessutom regeringen uppmärksammat frågan. De statssekreterare som jobbar med dessa frågott samlas enligt de uppgifter vi har fått i dag för att diskutera en förändring och ett nytt förslag som kan korrigera misstaget. Det tycker jag att vi orkar med att vänta på.

Därför yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet. Vi får ha uppmärksamheten riktad på att ändringarna kommer till.

Själv har jag engagerat mig mycket för att försöka få bort skatten på denna typ av bensin i kammaren under många år, men det har inte lyckats. Den majoriteten har jag inte lyckats skapa. Det hör egentligen inte till detta ärende, utan det tas upp litet längre fram.

Eftersom Gudrun Lindvall nämnde Norge kan jag som kuriosa säga att de motioner vi har väckt i den svenska riksdagen och resultatet av den behandling frågan har fått här skickades över till de företag i Norge som gör denna bensin. Där antog man helt enkelt förslaget. Ansträngningarna i den svenska riksdagen gav bättre resultat i Norge. Det är kanske att beklaga för oss som har jobbat med frågan.

Det faktum att alkylatbensinen inte skall tillhöra miljöklass 2 är inte bra. Det är fel signal. Det är ingen katastrof eftersom det inte rör så förfärligt mycket i pengar räknat, och vi förväntar oss att man snabbt får fram en förändring. Därför yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet just nu.

Anf. 47 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Lennart Brunander tar upp en del saker som jag har misstänkt när det gäller förslaget, nämligen att det finns olika intressen. Petroleumindustrin har legat bakom många av de parametrar som har fastställts för miljöklass 2. Jag tycker att det är märkligt att parametrarna har satts precis på ett sådant sätt att alkylatbensin inte kan innefattas i miljöklass 2.

De stora producenterna som tillverkar bensin i miljöklass 2 gynnas nu naturligtvis framför de små producenterna som producerar alkylatbensin. Det är inte de stora oljebolagen som producerar alkylatbensin i Sverige i dag, utan det är de små. Det innebär också att de små bolag som verkligen vågar satsa på en miljöriktig produkt får totalt fel signaler från Sveriges riksdag. Det anser jag är ytterst allvarligt. Vill vi ha i gång en miljöindustri i Sverige, och vill vi ha bolag som vågar satsa rätt, måste vi också vara mycket noggranna när vi tar fram förslagen så att vi inte hamnar så fel som vi gör nu.

Det är förvånande att höra Lennart Brunander säga att Centern har engagerat sig mycket i denna fråga. Det borde ha märkts i det betänkande som har tagits fram, som ju egentligen kommer från den borgerliga regeringen. Man är kanske inte helt överens inom Centern om att

Prot. 1994/95:23

16 november

*Miljöklasser för bensin
m.m.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

alkylatbensinen skall gynnas framför en del andra petroleumprodukter. Jag bara undrar.

Anf. 48 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Man kan gärna få undra över hur olika saker kommer till, Gudrun Lindvall. Det gör man ibland.

Centerpartiet *har* varit ganska ensamt om att slåss för att ta bort skatten på alkylatbensinen. Men det har inte med detta ärende att göra. Det vi talar om är miljöklassning av bensin.

Gudrun Lindvall och jag är helt överens om vad som är fel och hur det skall rättas till. Jag tror inte att vi skall måla upp spöken och säga att någon har varit med och petat för att det skulle bli fel. Jag tror att det är blott och bart ett förbiseende. Man har inte varit uppmärksam på denna fråga på Naturvårdsverket.

Det har som Gudrun Lindvall också sade att göra med ångtrycket. En av fördelarna med denna typ av bensin är att den har ett lågt ångtryck. Nu ligger det lägre än reglerna säger, och då faller bensinen utanför miljöklassen. Det är inte bra. Vi har haft samma bekymmer med blandningarna mellan paraffin och rapsolja. Det var exakt samma sak. Vi har haft svårt att få det att rättas till också.

Man har sagt att det skall kunna ske förändringar ganska snabbt. Det är vår uppgift att se till att det blir så.

Anf. 49 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Det märkliga är just att vi har fått krav på ett ångtryck som ligger precis så högt att alkylatbensin inte kommer med. Man borde ha varit observant på detta i ett tidigare skede, när frågan behandlades i jordbruksutskottet. Även vi i Miljöpartiet borde naturligtvis ha varit observanta, vilket vi tyvärr inte var. Eftersom Lennart Brunander kände till förhållandena är jag förvånad över att frågan inte togs upp i den diskussion vi hade runt betänkandet i jordbruksutskottet. Jag aktualiserade frågan i jordbruksutskottet i går efter att ha blivit uppvaktad av industrin.

Jag hoppas att Miljöpartiet, förhoppningsvis tillsammans med i alla fall delar av Centern, kan se till att alkylatbensinen blir befriad från skatt och att vi tillsammans kanske kan vara mer framgångsrika än vad Centern uppenbarligen har varit hittills.

Anf. 50 LENNART BRUNANDER (c) replik:

Herr talman! Jag förutsätter också att vi kan hjälpas åt. Jag tror att det behövs fler som hjälper till för att vi skall få igenom förändringen. Jag utgår också från att den nuvarande regeringen kommer att hjälpa till.

Anf. 51 INGA-BRITT JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi är alla överens om att det är en miss som är gjord, och vi beklagar det. Däremot är vi inte överens om att det skulle vara till någon fördel att återremittera detta ärende och därmed förhindra den miljövinst som vi gör genom att de nya skattesatserna kan träda i

kraft den 1 december. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på återremissyrkandet.

Det är beklagligt att sådana här missar sker och att de hänger med rakt igenom. Jag vill poängtera det faktum att det inte fanns någon motion från Miljöpartiet som försökte rätta till det hela när vi behandlade ärendet i utskottet. Att frågan kom upp över huvud taget berodde på att den berörda industrin kontaktade oss ledamöter från olika håll nu under helgen.

Nu har jag talat med departementet. Där säger man att Naturvårdsverket har gjort ett underlag som kommer till departementet inom en vecka och att man utgår från att det skall gå att lägga fram en proposition som behandlar alkylatbensinen före jul. Sedan beror det naturligtvis på oss i riksdagen hur snabbt vi behandlar den. Med den korta tid som det handlar om kan jag inte alls tro att det kommer att slå ut den industri som tillverkar alkylatbensinen, utan vi kan få en tillfredsställande behandling.

Anf. 52 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Det är riktigt att det inte fanns någon motion från Miljöpartiet om detta. Det beror på att industrin inte hade kontaktat oss utan Socialdemokraterna. Det gjordes i mitten av oktober, alltså innan vi behandlade ärendet i jordbruksutskottet. Det gör det så mycket underligare att det inte fanns synpunkter från Socialdemokraterna på detta när vi behandlade ärendet i jordbruksutskottet.

Jag skall ta kontakt med den berörda industrin och tala om vilka vägar man bör gå i fortsättningen för att de synpunkter man framför verkligen skall komma fram till utskottet. Det är uppenbart att det brev som skickades den 18 oktober till Socialdemokraterna, till miljöministern, inte har föranlett någon fortsatt diskussion inom den socialdemokratiska gruppen. Det kan jag bara beklaga. Hade det gjorts det, hade vi kunnat rätta till detta vid behandlingen i jordbruksutskottet.

Jag fick kännedom om detta i fredags och har agerat så fort jag har kunnat, vilket var på jordbruksutskottets sammanträde i går. Hade jag fått vetskap om felaktigheten på ett tidigare stadium, hade jag naturligtvis försökt rätta till den när ärendet behandlades i jordbruksutskottet.

Jag hoppas att jag i fortsättningen kan se till att jag är bättre informerad i tid. Det beror kanske också på att det är så kort tid efter valet. Vad jag hoppas på är att socialdemokraterna menar allvar med att man skyndsamt skall utreda frågan och komma fram med ett förslag som helst gör att vi får, som i Norge, en skattebefrielse för alkylatbensinen. Det är vad som behövs för att denna produkt skall öka på marknaden.

I dag används alkylatbensin i första hand som ett tvåtaktsbränsle. Men den kan mycket väl användas i fyrtaktsmotorer. Den håller på att bli billigare. Produktionsförhållandena gör att priset på produkten sjunker. Den kommer snart, om vi får en riktig skatteklassning, att vara mycket konkurrenskraftig på marknaden. Men då krävs det att vi politiker verkligen menar allvar när vi säger att vi skall gynna de miljöriktiga

Prot. 1994/95:23

16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

produkterna och se till att vi får en skatteklassning som gynnar denna produkt. Det är bråttom, Socialdemokraterna!

Anf. 53 INGA-BRITT JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Liksom Gudrun Lindvall fick jag och, såvitt jag förstår, de flesta andra information om detta i fredags och lördags. Vi har alltså agerat lika fort allihop.

Huruvida det kommande förslaget från regeringen kommer att innehålla någon skattebefrielse eller inte har jag faktiskt ingen uppfattning om. Det enda jag har en uppfattning om är att det kommer ett förslag och att det förslaget kommer tämligen snabbt.

Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Det brev som jag har fått mig till handa är skrivet till miljöminister Anna Lindh, och hon har fått det den 18 oktober.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 29 §.)

*Differentierad skatt på
blyfri bensin*

17 § Differentierad skatt på blyfri bensin

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU1
Differentierad skatt på blyfri bensin (prop. 1994/95:11)

Anf. 55 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Detta ärende hänger till stor del samman med det förra ärendet. Jag erinrar mig att min mormor brukade säga åt mig att fort och väl inte följs åt. Man skulle kunna tro att detta ärende har beretts oerhört skyndsamt, och därför har det blivit en del lapsusar. Så är det inte. Detta ärende har gått ganska långsamt. Ibland kan tyvärr sakta och bristfälligt också följas åt.

Från Vänsterpartiets sida motionerade vi om dessa frågor i januari i år. Vi konstaterade att detta var ett uppdrag som Naturvårdsverket fick 1992 och att det sedan länge har funnits ett färdigt utredningsförslag som har remissbehandlats och godkänts. Vi motionerade därför i januari om att man skulle få denna miljödifferenziering inom klass 2 skyndsamt.

Det hände ingenting från regeringssidan, den dåvarande borgerliga regeringen. Detta var en av de sista propositioner som regeringen, och Bo Lundgren som dåvarande skatteminister, avlämnade. Man får väl säga att det var tur att han hann med detta innan regeringen fick avgå. Annars hade det sett mycket illa ut.

Vi tycker att det är bra att det äntligen har kommit ett förslag om en differentiering. Men vi tycker att en differentiering på 6 öre är för svag. Vi har sagt i vår motion att vi vill ha en kraftigare differentiering på 10–15 öre. Det skulle ge en större styrka för att få över konsumtionen

till en bättre miljöprofil. Vi har inte fått stöd för det i utskottet än så länge. Vi tror att vi kommer att få det så småningom.

Vi har nu två moment att behandla. Det första är att godkänna den differentiering som föreslås. Det stöder vi naturligtvis. När det gäller mom. 2 i utskottets hemställan yrkar vi bifall till Vänsterpartiets förslag, att riksdagen skall ge regeringen till känna att det behövs en kraftigare rabatt inom intervallet 10–15 öre.

Herr talman! Vi yrkar bifall till Vänsterpartiets yrkande beträffande mom. 2.

Det har förekommit en debatt tidigare om alkylatdrivmedel – det är väl produktnamnet Aspen man tänker på framför allt. Jag delar de synpunkter som Miljöpartiet har framfört, som också Socialdemokraterna, regeringssidan, och även Centern håller med om. Men vi vinner ingenting på att ännu en gång låta bli att ta ett steg i rätt riktning. Vi kan mycket väl ta ett steg i rätt riktning nu och sedan tillsammans ta ännu fler steg, så att vi kan komma till rätta med det fel som gjorts vad gäller Aspen och alkylatbensinen.

Anf. 56 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Oavsett vem som har föreslagit vad och hur långsamt eller snabbt ärendet har beretts när det gäller miljöklassningen, tycker vi att det är bra att det äntligen sker någonting på detta område. Det är en sak som Miljöpartiet har slagits för under en längre tid, att vi skall få en tydlig skillnad mellan olika produkter, så att man, bl.a. med hjälp av lagen om kemiska produkter, kan peta bort det som inte är så bra.

Om man tittar på förslaget till prisdifferentiering inser man ganska lätt att den föreslagna skillnaden inte kommer att räcka till för att ge den styreffekt och den förändring av konsumtionsmönstret vi eftersträvar.

Vi förutsätter också att frågan om alkylatbensin kommer att behandlas snabbt, att vi får med den i miljöklassningen och att den hamnar i den klass där den bör hamna.

Vi kan inte heller inse att den skillnad som Vänsterpartiet föreslår, 10–15 öre, skulle räcka till. Verkligheten är den att skillnaden för vanlig bensin är minst 50 öre. Folk kommer alltså inte att upptäcka skillnaden prismässigt på dessa olika produkter. Det är ju den styrsignalen vi efterlyser. För att få den effekten är det nödvändigt med en skillnad som är i storleksordningen 1 krona.

Det är därför vi har föreslagit det här. Vi kan inte acceptera synsättet att det är produktionskostnadsskillnaden som skall vara avgörande för vilken skatteskillnad det skall vara. Syftet med lagstiftningen är självfallet att få till stånd en förändring av konsumtionsmönstret. Då måste man använda sådana styrsignaler som uppfattas av marknaden – av konsumenterna. De ser prislappen på bensinmackens skyltar. Därför föreslår vi, som sagt, denna skillnad på 1 krona.

Mot bakgrund av det anförda vill jag yrka bifall till reservation 2.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Differentierad skatt på
blyfri bensin*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Differentierad skatt på
blyfri bensin*

Anf. 57 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande nr 1 tar upp frågan om differentierad skatt på blyfri bensin. Det föreslås att de nya miljöklasserna för oblyad bensin läggs till grund för en differentiering av bensinskatten. Det är enligt vad som anförts i proposition nr 11 lämpligt att rabatten för miljöklass 2 bestäms så att den motsvarar skillnaden i produktionskostnad mellan miljöklass 2 och miljöklass 3. Rabatten för miljöklass 2 föreslås mot denna bakgrund uppgå till 6 öre per liter, vilket uppnås genom en höjning av skatten för övrig bensin.

Bensinskatt skall således utgå med 3 kr och 14 öre per liter i miljöklass 2, 3 kr och 20 öre per liter i miljöklass 3 och 3 kr och 71 öre per liter för blyad bensin fr.o.m. den 1 december 1994.

I motionerna Sk1 av Vänsterpartiet och Sk2 av Miljöpartiet framförs bl.a. att man vill se en starkare stimulans för miljöklass 2 och en större rabatt.

Utskottsmajoriteten tillstyrker förslaget om en differentierad skatt på blyfri bensin enligt propositionens förslag, dvs. att rabatten skall motsvara skillnaden i produktionskostnaden mellan miljöklass 2 och miljöklass 3. Enligt de överväganden som Naturvårdsverket har redovisat i sin rapport kan en alltför stor rabatt dels ge upphov till oönskade förskjutningar i konkurrensavseende, dels medföra en alltför kraftig styrning av goda bensinkvaliteter till den svenska marknaden med påföljd att kvaliteten på andra marknader försämras.

När det gäller motionsyrkandena om större framtida rabatter utgår utskottet ifrån att regeringen följer utvecklingen på området och vid behov vidtar nödvändiga åtgärder.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Herr talman! Om det blir en återremiss av det föregående ärendet måste även det här ärendet återremitteras, eftersom de hör samman.

Anf. 58 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Resonemanget om att produktionskostnadsskillnaden på 6 öre skulle vara avgörande därför att man vill vidmakthålla ett slags konkurrensneutralitet håller inte. Av förarbetena till det här förslaget framgår att industrin säger att om man får en större rabatt och en större skillnad kommer produktionsomställningen att gå mycket snabbare. Fler bolag kommer att kunna investera i den förändring som är nödvändig i produktionsanläggningar för att göra det möjligt att övergå till produktion av bättre bensin.

Effekten av en sådan här liten skillnad blir faktiskt att man bromsar industrins möjligheter att genomföra omställningar, trots att den kanske vill. Det är självklart att man uppfattar signalerna från marknaden om att bensinen måste bli bättre för miljön. Om man inte får de ekonomiska incitamenten för att göra den investeringen, tror jag att man avvaktar. Det är trist att ett förslag som bromsar goda initiativ läggs fram, eftersom man inte ordentligt har satt sig in i hur styrmekanismerna fungerar. Man har inte heller lyssnat på signalerna från industrin, där

det framgår att industrin vill ha en ordentlig skillnad för att snabbt kunna göra omställningar.

Anf. 59 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Som jag sade i mitt huvudanförande har Naturvårdsverket i sin rapport framfört att det är bra med just denna skillnad. Utskottsmajoriteten har funnit att det är en lämplig nivå och att det kommer att få genomslag ganska snabbt.

Anf. 60 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Jag är ganska övertygad om att det inte kommer att få ett genomslag. Skillnaden är så liten att den inte märks på marknaden. När man säger att det här är en lagom nivå grundar man sig på att man inte vill rubba konkurrensförhållandet. Då skall man hålla i minnet att marknaden själv rubbar balansen på ett ganska drastiskt sätt då och då genom olika omkastningar. Det är en verklighet som man lever med i företagen och är van att hantera.

Industrin säger själv, enligt förarbetena, att den är tacksam – om man skall tolka det så – för starkare styrsignaler. Då skulle det gå snabbare att ställa om. Industrin behöver lönsamhet i investeringarna.

Anf. 61 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Utskottsmajoriteten vidhåller att det här är en lämplig nivå när det gäller skillnaden mellan de olika klasserna.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 29 §.)

18 § Verksamheten inom Europarådet

Föredrogs

Utrikesutskottets betänkande 1994/95:UU2

Verksamheten inom Europarådet (redog. 1993/94:ER1 och skr. 1993/94:248)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades efter 29 §.)

19 § Tillämpning i fråga om Haiti av lagen om vissa internationella sanktioner

Föredrogs

Utrikesutskottets betänkande 1994/95:UU4

Tillämpning i fråga om Haiti av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner (prop. 1994/95:24)

Prot. 1994/95:23

16 november

*Differentierad skatt på
blyfri bensin*

*Tillämpning i fråga om
Haiti av lagen om
vissa internationella
sanktioner*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Tillämpning i fråga
om Haiti av lagen om
vissa internationella
sanktioner*

Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! När den demokratiskt valde president Jean-Bertrand Aristide den 15 oktober i år återvände till Haiti för att fortsätta det svåra och mödosamma arbetet för demokrati i Haiti var det en viktig milstolpe i Haitis historia.

Betänkande nr 4 från utrikesutskottet, Tillämpning i fråga om Haiti av lagen om vissa internationella sanktioner, är ett märkligt betänkande. Historien har nämligen hunnit i kapp och gått förbi Sveriges riksdag.

Haitis historia präglas av ett mödosamt arbete för demokrati med många avbrott och långa perioder av diktatur. Haiti uppnådde självständighet redan 1804 och blev den första självständiga staten bland kolonierna i Latinamerika. Den mest berömda perioden var nog Duvalierregimen 1957–1986 med Papa Doc och Baby Doc.

År 1990 höll man val. I januari 1991 valdes Aristide till president med 67 % majoritet. År 1991 genomfördes kuppen med Raoul Cedras. Aristide blev tvungen att tillsammans med många parlamentariker gå i landsflykt. De vistades i USA och Kanada.

För att bryta det politiska dödläget antog FN den 6 maj 1994 en resolution om utökade sanktioner mot Haiti innebärande ett totalt handelsembargo. Den 29 september antog FN en ny resolution om hävandet av sanktionerna dagen efter den dag då president Aristide återvände till Haiti. Det ägde rum den 15 oktober i år. Historien har alltså i detta fall hunnit i kapp och gått förbi Sveriges riksdag.

Vi kommer i dag att ta ställning till sanktioner som redan har upphört. Jag förstår dock att det är nödvändigt med den här proceduren så att man i efterhand kan reagera och åberopa lagen.

Tre dagar efter det att Aristide återkom till Haiti hade jag tillfälle att besöka det haitiska parlamentet och tala i det såsom förste utländske parlamentariker från ett demokratiskt land. Jag var där tillsammans med andra parlamentariker från bl.a. Kanada för att ge stöd åt den demokratiska processen. Syftet var också att hjälpa parlamentarikerna i organisationen PGA – Parliamentarians for Global Action. Flera av ledamöterna i denna riksdag är med i den organisationen. Den stöder parlamentariker som har det besvärligt under olika perioder av diktatur. Nu är dessa parlamentariker tillbaka i Haiti igen. Det demokratiska arbetet fortgår. Tanken är att Haiti skall ha val i januari. Det är nu viktigt att ge Haiti stöd i detta känsliga politiska läge.

Det finns väldigt små resurser att arbeta med. De parlamentariker som har levt i exil och har kommit tillbaka till Haiti finner renskrapade bord och tomma kassakistor. Det finns inte de allra enklaste faciliteterna för att genomdriva och genomföra parlamentariska fria, demokratiska val. Det finns inte sådant som telefoner, telefax, dupliceringsapparater – inte ens bensin – så att man kan möjliggöra ett realistiskt och bra arbete.

Vi arbetar därför från olika länder i världen på att försöka få närvara under valen i januari 1995, detta för att ge stabilitet åt processen och se till att det blir fria och rättvisa val. Det planeras även ett demokratiseminarium efter valet. Jag tror att det är väldigt viktigt att man

stöder Haiti under det närmaste halvåret, så att den demokratiska processen kan säkras. Även Sverige kan dra sitt strå till stacken genom att man anslår mycket blygsamma medel för att hjälpa till i denna demokratiprocess.

Det är alltså glädjande att sanktionerna har upphört och att man är på gång med den demokratiska processen i Haiti. Egentligen borde detta betänkande inte behövas. Vi önskar lycka till i det viktiga val som nu sker i januari.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 29 §.)

20 § Socialförsäkring – handläggning m.m.

Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU1
Socialförsäkring – handläggning m.m.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

21 § Vissa utlännings- och medborgarskapsfrågor

Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU2
Vissa utlännings- och medborgarskapsfrågor.

Anf. 63 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! I betänkande SfU 2 återkommer den gamla frågan om förvar av asylsökande barn. Vi minns att det i en proposition från den förra regeringen föreslogs att förvar av asylsökande barn i princip skulle vara förbjudet. Skälet var att förvarstagandet av barn hade ökat i motsats till den minskning som såväl regeringen som riksdagen förväntade sig. Riksdagens beslut blev tyvärr att propositionen inte godkändes. En majoritet, där socialdemokraterna ingick, ansåg att förvarstagande av asylsökande barn skulle fortsätta.

Under året har vi konstaterat att förvarstagandet har minskat men att barn fortfarande i alldeles för hög grad tas i förvar. Om man läser statistiken kan man samtidigt konstatera att det i januari 1994 var lika många i förvar som i januari 1993. I april 1994 var det tre gånger så många som i april 1993. I maj 1994 var det i stort sett lika många som i maj 1993.

Detta är en situation som inte kan accepteras.

Charlotte Branting säger i sin motion, som utskottet har behandlat, att färre barn tas i förvar och att fler barn hålls under uppsikt. Det är en positiv utveckling. Samtidigt har den genomsnittliga förvarstiden ökat.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Vissa utlännings- och
medborgarskapsfrågor*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Vissa utlännings- och
medborgarskapsfrågor*

Det bekymrar oss. Varför kan inte ännu fler barn hållas under uppsikt i stället för att tas i förvar?

Fru talman! Sverige har med kraft engagerat sig för FN:s barnkonvention och därmed för barnens rätt. Därför är det förvånande att majoriteten inte vill leva upp till barnkonventionen utan vill fortsätta att ta barn i förvar. Det har i dag förts en engagerad debatt om barnens situation i andra sammanhang. Med tanke på det borde vi konstatera att alla barn skall behandlas på samma sätt.

I reservation 2 säger vi reseranter att Invandrar- och flyktingkommittén bör få i uppdrag att se över bestämmelserna om förvar av barn och komma med förslag. Vi kräver ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Fru talman! Det blir intressant att se om den nya regeringen kommer att leva upp till barnkonventionen och en human flyktingpolitik. Det är ju alltid de konkreta handlingarna som gäller och inte enbart de många välformulerade orden.

Eftersom antalet barn i förvar fortfarande är för stort och förvarstiderna är för långa vidhåller vi vårt krav på att ett förbud att ta barn i förvar skall verkställas. Därför yrkar jag bifall till reservation 2 i detta betänkande.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag ställa en fråga som är väl känd till Maud Björnemalm: Vad är egentligen skälet till att majoriteten inte tillmötesgår vår begäran? Vi är eniga om att förvar av barn måste vara en sista utväg. Därför skall man behandla den här frågan med all den respekt och grundlighet som den kräver.

Anf. 64 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Vänsterpartiet har länge varit ett av de få partier som aktivt har arbetat för en flyktingpolitik som bygger på humanitet och rättssäkerhet. Vi har med förtvivlan sett de försämringar som skedde under den borgerliga mandatperioden. Vi såg fram emot en förändring med en ny majoritet. I stället aviseras en skärpning av flyktingpolitiken. De myndigheter som har att verkställa det som riksdagen beslutar utvecklar en praxis som strider mot sunt förnuft och det allmänna rättsmedvetandet.

Vi har reserverat oss mot att generella viseringskrav används som metod för att hindra flyktingar från att söka asyl i Sverige. Vi har också reserverat oss mot straff för människor som av ideella skäl hjälper asylsökande in i landet. Viseringskrav, transportöransvar och andra sanktioner i kombination skär nämligen av de nödställdas livlinor. Jag står självfallet bakom båda dessa reservationer men kommer inte att yrka bifall till dem, eftersom dessa våra krav genom folkomröstningsresultatet i framtiden kommer att regleras av bl.a. Dublinkonventionen och den yttre gränskontrollkonventionen. Det blir därför väldigt viktigt vilka direktiv riksdagen kommer att ge våra förhandlare så att man förhindrar att Sverige, som har en lång tradition som ett solidariskt land, är med och bygger Festung Europa.

Vi reserverar oss också mot att vuxna människor som inte har begått något annat brott än att söka skydd mot förföljelse och undan krig

behandlas som kriminella och placeras i häkten och polisarrester. Vi anser att det är nödvändigt att omgående i lag förbjuda det.

Vi reserverar oss mot att barn kan tas i förvar i mer än 72 timmar och att åldersgränsen för vem som betraktas som barn inte höjs från 16 år till 18 år, i enlighet med barnkonventionen. Genom att man inte höjer åldersgränsen kan barn som i Sverige betraktas som barn behandlas som vuxna, tas i förvar, behandlas som kriminella och placeras i häkten och polisarrester. Men i går fick vi bekräftat av Utlänningsnämndens ordförande att svenska myndigheter inte behöver följa barnkonventionen. Vi har som enda parti motionerat om att barnkonventionen skall inkorporeras med svensk lag. På detta sätt skulle svenska myndigheter bli skyldiga att tillämpa barnkonventionen. De skulle därmed inte kunna hänvisa till att konventioner inte utgör svensk lag och i och med det nonchalera dem.

Utskottet säger i sitt betänkande att man bör invänta yttrandet från den sittande parlamentariska kommittén, Invandrar- och flyktingkommittén. Denna kommitté har arbetat sedan våren 1993, och så vitt jag förstår kommer den nu att förändras och få nya direktiv. Under tiden behandlar vi asylsökande som kriminella. Vi tar barn i förvar och betraktar barn som vuxna. Jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 3 till momenten 4 och 6.

Vi anser att Invandrarverket i sin nuvarande form bör avvecklas och att ansvaret för flyktingslussar, utslussning av de asylsökande till kommunerna m.m. skall föras över till en mindre myndighet som upprättas. Vi anser också att medborgarskapsärenden bör handläggas av Justitiedepartementet och att olika invandrapolitiska sakfrågor bör överföras till respektive departement eller myndighet. Den senaste tidens turbulens kring Invandrarverket visar att vi har rätt i att något måste göras. Men även i detta fall anser utskottet att man bör avvakta resultatet av Invandrar- och flyktingkommitténs arbete. Jag yrkar bifall till reservation 5 till moment 11.

Anf. 65 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Riksdagsledamöter! SfU2 är det första betänkande som tas upp under riksdagsåret 1994/95 som berör flyktingfrågan. Här har flera viktiga principiella frågor tagits upp.

I utredningen om översyn av vissa delar av utlänningslagstiftningen, som i april -94 lade fram sitt betänkande, ansåg man att kravet på visering tagits med på grund av "önskvärdheten och nödvändigheten av att kontrollera och begränsa invandringen från vissa länder och av säkerhetspolitiska skäl." Det medges också att möjligheterna för personer utan visering att ta sig hit samtidigt försvåras. Detta är ett hinder för människor att kunna söka asyl på ett rättvist sätt. Asylrätten naggas i kanten på det viset.

Ett annat effektivt sätt att försvåra för flyende att kunna utnyttja sin rätt att söka asyl är transportbolagens skyldighet att avvisa redan vid färjeställen och flygterminaler. Fullgörs inte denna skyldighet blir bolagen betalningsskyldiga för flyktingar utan tillräckliga asylskäl. Detta

Prot. 1994/95:23

16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Vissa utlännings- och
medborgarskapsfrågor*

är detsamma som att man låter personal utan utbildning sortera asylsökande redan på nämnda platser.

Miljöpartiet de gröna anser att ett beslut fattat redan 1983/84, om att viseringen måste bli generösare, åter skall dammas av. Det har inte heller fattats något annat, motstridigt, beslut senare.

Varje år tas också frågan om förvar av barn upp. Miljöpartiet de gröna anser att allt förvar av barn skulle upphöra för att ändras till att de ställs under uppsikt. Vi i Miljöpartiet ämnar återkomma med en motion i ämnet under den allmänna motionstiden.

I detta betänkande har Miljöpartiet reserverat sig enligt reservation 2 och anser att Invandrar- och flyktingkommittén skall se över problemet med förvar av barn för att komma med ett förslag om att i princip förbjuda detta.

Miljöpartiet de gröna anser att ideell hjälp när det gäller att hjälpa flyktingar att fly ej bör vara straffbelagd. Vi i Miljöpartiet vänder oss emot en skärpning av straffbestämmelserna för den som hjälper en person att komma in i Sverige. Detta är ytterligare ett grundskott mot asylrätten.

I ett särskilt yttrande när det gäller att få medborgarskap utan giltiga identitetshandlingar anser Miljöpartiet de gröna att det är förödande att en person efter lång vistelse i Sverige, självklart med klanderfri vandring, inte skulle kunna bli svensk medborgare. Just flyktingar med starkt flyktbehov kan sakna papper och vara förhindrade att skaffa sig dessa papper. Och just dessa personer kan ha ett särskilt stort skyddsbehov.

Miljöpartiet de gröna yrkar bifall till reservation 1 som gäller motion Sf622, yrkande 15, och motion Sf627, yrkande 4. Miljöpartiet de gröna yrkar också bifall till reservation 2, mom. 4, som gäller motion Sf608, yrkande 13, och motion Sf615 samt motion Sf622 yrkande 21 – de är ganska lika. Miljöpartiet de gröna yrkar också bifall till reservation 4, mom. 7 som gäller motion Sf622, yrkande 30, angående människosmuggling. Det särskilda yttrandet står för sig. Tack för ordet.

Anf. 66 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Fru talman! Betänkande SfU2 föregås inte av någon proposition, utan det betänkande som vi nu skall behandla gäller ett antal motioner från föregående riksmöte, inte invandrar- och flyktingpolitiken i sin helhet. Det gäller viseringsfrågor, människosmuggling, förvarstagande av barn, förvarslokaler och säsongsarbetstillstånd. Det innehåller fem reservationer och två särskilda yttranden.

Flera av de frågor som berörs i betänkandet har behandlats tidigare och är också hänvisade till den parlamentariska utredningen om invandrar- och flyktingpolitik.

Det är en något underlig situation att kommentera motioner som egentligen är riktade mot den politik som den borgerliga regeringen förde. Men den reservation som jag särskilt vill kommentera rör förvar av barn. Det är en fyrtiresreservation av Folkpartiet, Vänsterpartiet, Miljöpartiet de gröna och kds. Frågan som reservanterna tar upp är inte heller ny.

Reservationen går ut på att det skall vara helt förbjudet att ta barn i förvar. Det är naturligtvis en mycket känslig fråga, en fråga som varit föremål för många och långa diskussioner och behandlingar både i utskott och här i kammaren. Frågan behandlades bl.a. i samband med att den nya utlänningslagen antogs. Utskottet skrev då i betänkandet att barn får tas i förvar endast om det är oundgängligen nödvändigt och sedan det noga övervägts om det inte går lika bra att ställa barnet under uppsikt. Det är förbjudet att sätta barn under 16 år i häkte, fängelse eller på kriminalvårdsanstalt. Barn får inte heller skiljas från sin vårdnadshavare.

Undersökningar visade tyvärr att polisen inte följde riksdagens beslut att ställa barnen under uppsikt utan tog dem i förvar. Någon ordentlig förklaring till varför så skedde gick inte att få från polismyndigheterna.

Under förra mandatperioden lade dåvarande invandrarminister Birgit Friggebo fram en proposition i vilket det föreslogs att barn under 16 år inte skall tas i förvar i andra fall än när det gäller avvisning med omedelbar verkställighet. Det förbud som föreslogs i propositionen skulle alltså gälla dem som vistas här i landet och som fått nej till uppehållstillstånd och därför skulle avvisas ur landet.

Propositionens förslag innebar att det inte skulle gå att avvisa en barnfamilj som vill stanna i Sverige, och som vägrar att rätta sig efter fattade beslut. Det är klart att det är en personlig tragedi för den som begär asyl i Sverige, och som inte har tillräckliga skäl för att få stanna.

Den propositionen lämnade så många frågor obesvarade om vad som skulle ske med barn som vistas illegalt i landet att ett enigt utskott skickade propositionen på remiss till berörda myndigheter och ett antal frivilligorganisationer, något som regeringen inte hade gjort.

Efter att ha tagit del av remissinstansernas synpunkter stod det klart för de flesta ledamöterna i utskottet att något måste göras åt förslaget i propositionen. Man måste göra något med den målsättningen att så långt som möjligt begränsa möjligheterna att ta barn i förvar, men också med den principiella inställningen att det måste finnas en yttersta möjlighet att avlägsna den som inte har rätt att stanna i landet och som vägrar att rätta sig efter fattade beslut. De lagar som vi har måste efterlevas om de skall få någon tilltro.

Utskottsmajoriteten ändrade propositionens förslag så, att om det fanns skäl att tro att familjen i fråga inte skulle rätta sig efter avvisningsbeslutet, utan gå under jorden, skulle man ställa barnet under uppsikt, en uppsikt som visserligen är förknippad med vissa villkor, men som inte är ett frihetsberövande. Barnet kan leva som tidigare och röra sig fritt, antingen barnet vistas på förläggning eller någon annanstans.

Men om tillvägagångssättet att ställa barn under uppsikt prövats och om barnet, eller familjen som det egentligen handlar om, vägrar att resa frivilligt eller hållit sig undan när avresan skulle ägt rum, får även barnet tas i förvar när familjen påträffas. Barnet får dock endast tas i förvar tillsammans med vårdnadshavare.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Vissa utlännings- och
medborgarskapsfrågor*

Ansvar, ansåg vi, vilar nu på familjen eller på barnets vårdnadshavare att själv avgöra vad som är bäst för barnet – att familjen under värdiga former lämnar landet frivilligt eller att familjen går under jorden, tas i förvar när familjen påträffas och därefter avvisas.

Fru talman! Det finns också en särskild utredare som fått i uppdrag att utreda frågorna om verkställighet av beslut om avvisning och utvisning. Resultatet av den utredningen kommer också att få betydelse för förvarsreglerna.

Invandrar- och flyktingkommittén har också att behandla förvarsreglerna. Därför anser vi socialdemokrater att det inte behövs något tillkännagivande.

Denna fråga är naturligtvis svår, och den skall behandlas med stor hänsyn och med omtanke om barnens situation.

Fru talman! Med det vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 67 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Jag kan dela Maud Björnemalms uppfattning att det är en viktig och grannliga uppgift att se över frågorna. Maud Björnemalm talar om motioner, och de måste tas på allvar. I den proposition som Birgit Friggebo lagt fram föreslås det inte att det skulle vara fråga om ett förbud. Principen skall vara ett förbud med vissa undantag.

Maud Björnemalm säger att målsättningen skall vara att barn inte skall tas i förvar. Förutom den fråga jag ställde i mitt inledningsanförande, undrar jag om Maud Björnemalm tycker att vi har levt upp till målsättningen att barn inte skall tas i förvar? Är det bra som det är? Borde vi göra något ytterligare? Vi reserverar kräver ett tillkännagivande i frågan. Vi är inte nöjda, och vi tycker inte att myndigheterna har levt upp till den målsättning som vi kan vara överens om här.

Frågan kvarstår: Är det inte rimligt att Flyktingkommittén – där Maud Björnemalm förmodligen kommer att sitta tillsammans med andra ledamöter från denna kammare även i fortsättningen – ändå skall ta denna fråga under allvarligt övervägande? Det går att hålla barn under uppsikt. Låt oss pröva den modellen en tid. Sedan får vi se om det finns några uppenbara nackdelar.

Om man i Flyktingkommittén arbetar igenom frågan kanske man där kan hitta exakt den avvägning som vi kan komma överens om. På så sätt löses problemet. Låt oss göra detta i stället för att år efter år konstatera att det är barnen som kommer i kläm. Jag tycker inte att det är rätt att de år efter år skall kunna sättas i förvar när det inte är nödvändigt.

Anf. 68 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Det är klart att ingen av oss tycker om att barn tas i förvar. Det är därför som vi har försökt att hitta lösningen att ställa barnen under uppsikt.

Men vad skall man göra, Sigge Godin? Det är ändå föräldrarna som har ansvar för vad som händer barnen. Föräldrarna vägrar att rätta sig efter fattade beslut och går under jorden. Jag tror ändå inte att Sigge

Godin vill att människor skall vistas illegalt i Sverige och att barnen lever i något slags gråzon. De finns här, men finns ändå inte. De kan inte gå i skola eller skaffa sig utbildning. Jag vet inte vad de skall leva av. Jag tycker därför att det är inhumant att inte ha några som helst regler.

Jag hoppas naturligtvis att vi i Invandrar- och flyktingkommittén skall kunna komma med förslag som även Folkpartiet och Sigge Godin kan ställa upp på.

Anf. 69 SIGGE GODIN (fp) replik:

Fru talman! Jag frågade Maud Björnemalm om hon tyckte att myndigheterna hade levt upp till målsättningen. Jag har inte fått något svar på den frågan. Vi lagstiftare, Maud Björnemalm, kan inte säga att det allenarådande ansvaret för att deras barn kommer i kläm är föräldrarnas. Vi kan inte frånta oss ansvaret som lagstiftare att inte lösa detta problem på allra bästa sätt. Vi skall leva upp till målsättningen att barn inte skall tas i förvar. Det går att göra det omvända, dvs. ta dem under uppsikt. Jag tycker att det är den bästa modellen.

Varför kan vi inte göra ett tillkännagivande till regeringen om att Flyktingkommittén även får denna uppgift? Då kan ni se det hela i ett sammanhang även när ni behandlar de andra frågorna. Är det inte rimligt efter alla dessa år av harvande i denna fråga och där någon lösning inte har hittats? Kan vi inte göra så?

Anf. 70 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Sigge Godin skall påverka polismyndigheterna, inte mig. Det är polisen som verkställer avvisningen. Det är polisen som avgör om barnet skall ställas under uppsikt.

Frågan om förvarstagande av barn och Invandrar- och flyktingkommittén är en tvist om påvens skägg. Sigge Godin vet mycket väl att tre av ledamöterna i socialförsäkringsutskottet ingår i Invandrar- och flyktingkommittén. Vi har alla tre sagt att dessa frågor skall tas upp till diskussion i kommittén. Därför anser vi att det inte behövs något tillkännagivande till regeringen i frågan.

Anf. 71 GUSTAF VON ESSEN (m):

Fru talman! Det är intressant att höra att påven förekommer även i denna diskussion.

Jag skulle vilja kommentera betänkandet utifrån mera allmänna synpunkter. Maud Björnemalm, som representerar majoriteten, har sagt det mesta. Vi har inga andra åsikter än vad hon har framfört i fråga om detta betänkande.

I fråga om viseringsreglerna är det klart att världen är en ofullgånge konstruktion. Den kommer att förbli så länge. Därför måste det finnas viseringsregler. EU-medlemskapet förutsätter deltagande i processen att åstadkomma enhetliga viseringsregler. Jag har noterat att Ulla Hoffman har insett detta. EU-medlemskapet kommer att innebära att vi samordnar oss i den processen med övriga länder i Europa.

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

*Vissa utlännings- och
medborgarskapsfrågor*

Svenska ståndpunkter som skall framföras av regeringen bör förankras på ett bra sätt i riksdagen och gärna i vårt utskott. Då kan vi lägga fram synpunkter på vilka ståndpunkter regeringen skall inta i förhandlingarna.

Det finns en gammal motion som väcktes av nydemokraterna, men även från annat håll, om viseringar av medborgare från Bosnien-Hercegovina. Flyktingproblemen är svåra där. Jag anser att Sverige har tagit sin del av ansvaret med råge när det gäller att engagera sig för flyktingar från Bosnien-Hercegovina. Men med det stora inflödet av flyktingar och de stora insatser som detta förde med sig, tror jag att det var en riktig åtgärd från regeringens sida att införa visumtvånget för medborgare från Bosnien-Hercegovina.

Insatser i närområdet är den flyktingpolitik som nu kan leda längst för flyktingarna. Ett särskilt problem är bosnien-kroaterna, dvs. bosnier med kroatiska pass. Detta har föranlett en motion där man föreslår att visumtvång för kroater skall införas. Vi har avvisat det förslaget i olika sammanhang. Men många bosnier med kroatiska pass avvisas från Sverige. Det är tydligt att många sedan avvisas vidare in i Bosnien.

Det här är ett problem som vi är medvetna om, och jag hoppas att regeringen noggrant följer detta, inte minst med tanke på den utveckling som vi just i dag kan se i de delar av Bosnien som gränsar mot Kroatien och Bihacområdet.

Jag vill också ta upp förvarstagandet. Personer som har fått avslag eller slutligt besked om att de inte kan få stanna här i Sverige måste kunna avvisas effektivt och i humana former. De beslut som svenska myndigheter fattar måste kunna effektueras – det är inget som helst tvivel om den saken. Då kommer man in på frågan om i vilken form detta skall ske och hur det skall gå till. Jag menar att förvarstagande av barn måste kunna göras i de fall då föräldrarna eller vårdnadshavarna inte bedöms vilja samarbeta och efterleva det beslut som svenska myndigheter har fattat. Däremot kan vi diskutera kvaliteten i förvarstagandet.

Det är inte någon idealisk lösning från humanitär synpunkt att barn cyniskt används som medel för att familjen skall hålla sig kvar i landet. Förvarstagande ställs i det här fallet mot alternativet, som ofta är att familjen göms och hamnar i den gråzon som Maud Björnemalm beskrev. Sett i ett helhetsperspektiv är detta inte en bättre lösning för barnen. Jag tror att det i många fall kan vara en mer inhuman lösning än ett förvarstagande.

Man får närmare gå igenom detta i den utredning som Rune Backlund kommer att arbeta med, liksom i IFK, dvs. Invandrar- och flyktingkommittén.

Vi måste ge mycket klara och entydiga signaler om att människosmuggling hit inte går för sig. Flyktingproblemen måste lösas på ett annat sätt. De flyktingar som smugglas till Sverige finns i allmänhet i Baltikum, och det är iranier, irakier, kurder eller andra folkgrupper. Vi vet att de finns i Baltikum i risiga flyktingläger och lever under svåra omständigheter. Det viktigaste vi kan göra är att försöka lösa problemen för dessa flyktingar tillsammans med de baltiska länderna och

även de övriga nordiska länderna. I egenskap av ordförande i kommittén för kurdernas mänskliga rättigheter har jag skrivit till både utrikesministern och invandrarministern om detta.

När det gäller Invandrarverket och handläggningsordningen vill jag säga att jag personligen är mycket intresserad av den diskussion som Ulla Hoffman för med anledning av de vänstermotioner som tidigare har väckts. Jag tror att det finns anledning att göra bedömningar i den riktning som Ulla Hoffman avser. Jag sträcker här ut ett litet finger till Vänsterpartiet, men det skall inte bli en vana.

Medborgarskapsfrågan är besvärlig. Det tycks ha skett en skärpning i fråga om vad som gäller för att man skall få svenskt medborgarskap. Det är viktigt att de människor som inte har klara identitetshandlingar och inte kan dokumentera sin identitet inte ges permanenta uppehållstillstånd, utan får tillfälliga sådana, i avvaktan på att identiteten kan fastställas. När det har gjorts kan normalt också resten klaras ut.

Kvalifikationen för att bli svensk medborgare får inte urholkas, utan måste snarare skärpas. Kvalifikationstiden bör förlängas, och vandel och identitet måste vara något så när hyggligt dokumenterade.

Det tycks vara så, under övergångsperioden när reglerna skärps, att vissa familjer kommer i kläm. Det är naturligtvis olyckligt, men det beror snarare på myndigheternas sätt att handlägga frågan.

Slutligen vill jag säga några ord om ceremonin. Vi moderater och konservativa är mycket intresserade av ceremonier, och jag skulle gärna vilja se att det anordnades en bra, rejäl och värdig ceremoni för dem som får sitt medborgarskap. Det får inte vara ett litet, kommunalt jippo, utan det skall vara en tung, bra och fin ceremoni, som staten eller länsstyrelsen i varje län kan anordna eller på annat sätt medverka till. De invandrare som blir svenska medborgare skall märka att vi verkligen uppmärksammar dem och att detta är någonting fint – det tycker jag att det är.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 29 §.)

22 § Allmänna arvsfonden

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU1
Allmänna arvsfonden (skr. 1993/94:241)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

Prot. 1994/95:23
16 november

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

23 § Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU2
Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

Äldreomsorg m.m.

24 § Äldreomsorg m.m.

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU3
Äldreomsorg m.m.

Anf. 72 MY PERSSON (m):

Fru talman! Det är alls inte ovanligt att den som är gammal och sjuk efter behandling på akutsjukhuset inte får den nödvändiga eftervård som en god rehabilitering innebär. Det är heller inte ovanligt att en gammal, förvirrad sjukhemsboende inte får sin självklara rätt till utredning av en misstänkt demenssjukdom och därmed kanske inte heller rätt vård. Det är tyvärr inte ovanligt att en gammal och sjuk eller döende människa inte ges den värdiga vård i livets slutskede som vi väl alla hoppas på.

Detta är fakta som Socialstyrelsen i sin nyligen presenterade tredje utvärdering av ÄDEL-reformen också pekar på.

Allt detta beror inte på illvilja från vare sig vårdpersonal, planerare eller politiker, utan snarare på att det i vårt ungdoms- och resultatfixerade samhälle inte finns så stor medkänsla med den som är mycket gammal och mycket sjuk. Därav följer att dessa äldres talan inte förs av alltför många och inte heller med det engagemang som vore önskvärt.

Till detta skall läggas att dessa våra medmänniskor ofta, bokstavligen talat, inte kan föra sin egen talan och att deras närstående – om de har några sådana – även de är gamla och mycket lågmälda.

Under den föregående mandatperioden fick Sverige två nya statliga ombudsmän, Barnombudsmannen och Handikappombudsmannen. Inom den statliga förvaltningen hade vi fram till dess haft fyra statliga ombudsmän, vilka omfattade oss alla. De nya ombudsmannafunktionerna kom att skilja sig från de övriga, i det att de fick mandat att föra en speciell grupps talan.

Nu står ytterligare grupper och intressen på kö för att också de få sina ombudsmän – med risk för att mina tidigare framförda farhågor, om att den statliga ombudsmannafunktionen alltmer kommer att urholkas, blir besannade.

Men när vi nu tydligen ändå har valt att i rask takt utöka den statliga ombudsmannaskaran borde tiden nu vara inne för den stora, tysta, alltmer växande skaran av mycket gamla och mycket sjuka att få sin talesman.

Därför har jag, som framgår av socialutskottets betänkande 3, återigen motionerat om en äldreombudsman, någon som med kunskap och med kraft och utifrån vidsträckt befogenheter kan föra våra äldres talan. Jag talar då om den generation äldre som efter ett långt och strävsamt liv, präglad av hårt arbete, ekonomiska svårigheter och mycket stora uppoffringar, drabbas av sjukdom och kanske social isolering, ja, t.o.m. social misär. Deras behov av en talesman är stort. De har ingen lag om full behovstäckning inom äldreomsorgen i ryggen. De har heller ingen FN-konvention att luta sig mot. De har framför allt inte den stora, kämpande skara medmänniskor som så många andra grupper i vårt land har att lita till.

Fru talman! Man brukar säga att ett samhälles och dess människors kvalitet kan bedömas efter hur de behandlar sina gamla. Skulle vårt land bedömas utifrån sådana bedömningar är jag rädd för att vi alla har anledning att vara skamsna. Det är nämligen inte nog att tillskjuta statliga pengar till kvalitetsförbättringar inom äldreomsorgen eller att tillsätta utredningar om bättre samarbete över de huvudmannaskapsgränser som man kanske har börjat inse att de inte var så lyckliga.

Vad som behövs är en attitydförändring hos oss alla till de äldre byggd på kunskap och respekt för åldrandet. Att komma därefter vore ett första steg för att hjälpa dessa våra gamla att göra sig hörda. Om vi nu inte var och en själva kan föra deras talan kan vi om inte annat hjälpa dem till en egen talesman som suveränt ser till deras bästa och slår larm när så behövs.

Uppenbarligen har inte socialutskottets majoritet nu ansett tiden vara mogen för en äldreombudsman. Jag tänker inte här framställa något yrkande utifrån min motion. Men eftersom jag är en förtröstansfull person och också mycket envis tror jag att droppen urholkar stenen. Fram till dess vill jag hoppas att vi är många i denna kammare som tillsammans med envishet, med kraft och kanske när så behövs med ett visst mått av ilska kommer att föra de mycket gamlas och mycket sjukas talan.

Anf. 73 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Utskottet har behandlat de frågor som My Persson här tog upp. Där konstaterar vi att det sker en fortlöpande uppföljning från Socialstyrelsens sida. Socialstyrelsen rapporterar till regeringen. Regeringen har sedan i uppgift att följa upp dessa rapporter och vidta nödvändiga åtgärder.

I den rapport som ganska nyligen presenterades finns det en hel del synpunkter på hur det står till när det gäller äldreomsorgen. Men utskottet har inte funnit anledning att föregripa regeringens uppgift att pröva vad som behöver göras. Med dessa motiv har vi avstyrkt My Perssons motioner. I det stycket yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Sedan över till frågan om ombudsman för de äldre. Äldre är inte någon homogen grupp. Man kan inte säga att alla är i lika stort behov av en talesman. Det är inte alldeles enkelt att dra en skiljelinje och klara ut för vilken grupp av de äldre som det skulle vara motiverat att

Prot. 1994/95:23
16 november

Äldreomsorg m.m.

Prot. 1994/95:23
16 november

Äldreomsorg m.m.

tillsätta en särskild ombudsman. Detta är ett av skälen till att vi inte har tillstyrkt motionerna i det sammanhanget.

Det finns en handikappombudsman. I gruppen äldre finns det ganska många som är handikappade och som självfallet har nytta av handikappombudsmannen.

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 29 §.)

25 § Ekonomisk reglering för år 1995 mellan landsting och kommuner med anledning av ökat kommunalt ansvar för psykiskt störda

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU4
Ekonomisk reglering för år 1995 mellan landsting och kommuner med anledning av ökat kommunalt ansvar för psykiskt störda (prop. 1993/94:253)

Talmanen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

26 § Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre

Föredrogs
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU5
Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre (förs. 1993/94:RR10)

Talmanen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

Museifrågor

27 § Museifrågor

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1994/95:KrU1
Museifrågor.

Anf. 74 BJÖRN KAALING (s):

Fru talman! I kulturutskottets betänkande nr 1 behandlas motioner om museifrågor.

I stort kan motionerna delas in i två kategorier: dels motioner med yrkanden om att staten skall inrätta nya museer, dels motioner med

förslag om att staten skall ge några redan befintliga museer nationell status. En motion behandlar frågan om ökat statligt stöd till ett redan existerande museum.

Kulturutskottet är i betänkandet enigt i sin syn på behandlingen av motionerna. Rent principiellt menar utskottet att det är av stor vikt att regionala och lokala initiativ tas för att Museisverige skall utvecklas.

Rent generellt anser jag att vi med fog kan påstå att vi har en god bredd och ett rikt varierat utbud bland de svenska museerna. Vi är t.ex. inte som en del andra länder tyngda av en viss tidsepok i vår historia eller av något speciellt ämnesområde. Vi har bredden i museiutbudet. Vad vi behöver göra är att öka tillgängligheten och se till att hela landet och att fler grupper av människor får del av det som museerna kan erbjuda. Detta är också någonting som den under 1993 och 1994 arbetande statliga Museiutredningen har pekat på. Man säger att de statliga museernas verksamhet inte berör hela landet i tillräcklig omfattning. Därför är det naturligtvis viktigt att det finns lokala och regionala museer som fungerar.

Ett museum ger oss viktig information om vårt förflutna och fungerar som vårt gemensamma minne. Enligt min mening är museets viktigaste uppgift att använda detta kollektiva minne för att ge oss kunskap och bildning. Det gör oss medborgare bättre rustade att möta dagens och morgondagens problem och möjligheter. Förutsättningen är naturligtvis att minnet används, att kunskapen kommer oss människor till del. Därför är det också viktigt att människor i hela landet kan nås av en mångskiftande museiverksamhet.

Frågan om vilka museer som skall betraktas som riksintressanta har mot bakgrund av motioner vid flera tillfällen behandlats av kulturutskottet. Det genomgående synsättet har varit och är också i detta betänkande att det inte ankommer på riksdagen att ta ställning i dessa enskilda frågor. Vi menar alltså att det i allmänhet inte är riksdagens sak att bedöma kvalitet eller att klassindela de många museer som råkar komma upp till behandling via motioner till riksdagen.

En bedömning av statens engagemang i Museisverige görs bäst av den som har den totala överblicken – för närvarande är detta Kulturrådet. Sedan får behandlingen av Museiutredningen, som avlämnades i april, visa om det finns andra sätt att fördela det statliga ansvaret för museifrågorna och om museiområdet kan organiseras annorlunda än i dag.

Jag har inte ägnat detta korta anförande åt att i sak kommentera de olika motionerna som behandlas i betänkandet, utan jag har valt att resonera mera principiellt i ärendet.

Jag vill yrka bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande nr 1.

Anf. 75 JAN BACKMAN (m):

Fru talman! Jag ber inledningsvis också att få yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande KrU1.

Det kan tyckas överflödigt att ytterligare kommentera ett enhälligt betänkande som bara innebär att utskottet avstyrker ett antal motioner

Prot. 1994/95:23
16 november

Museifrågor

Prot. 1994/95:23
16 november

Museifrågor

om olika museer. Men några påpekanden kan kanske ändå vara motiverade.

Den svenska museikartan har förändrats ganska avsevärt under det senaste årtiondet. Ett antal lokala initiativ har medfört att nya museer har skapats eller att slumrande museer har väckts till nytt liv.

Länsmuseerna som har tillförts ökade resurser både genom statsbidrag och från sina huvudmän har visat sig besitta ett stort mått av kreativitet och förmåga till nytänkande och idéutveckling. Nya samarbetsformer har etablerats och nya intressenter har inneburit ytterligare vitalisering av museiverksamheten. Även mer speciella museiintressen har kunnat tillgodoses, ibland med stora personliga insatser av eldsjälur och entusiaster vid sidan av det offentliga museiväsendet.

Det var i detta klimat som Museiutredningen i våras lämnade sitt betänkande med titeln Minne och bildning. Det är i ljuset av detta som utredningens förslag skall ses.

Tanken att med statsbidrag kunna stödja utställningar och vård av sådana föremål som ingår i vårt kollektiva nationella minne utan att de finns på ett centralt statligt museum, vid sidan av de anslag som är tänkta för länsmuseernas mer löpande drift, är ett viktigt inslag i utredningens förslag. Detta kan få betydelse för t.ex. Kulturen i Lund, glas-museet i Växjö eller för regalskeppet Kronan för att nämna några motionsämnen som är aktuella i det just nu diskuterade betänkandet.

Utredningens förslag om en vidgad museidefinition som mer motsvarar den internationella definitionen har väckt remissorganens intresse både positivt och negativt. Det är viktigt för museiverksamhetens fortsatta utveckling att vi inte genom en alltför snäv definition utestänger lokala initiativ och nya verksamhetsformer. Det handlar kanske inte bara i första hand om pengar utan mer om t.ex. besöksstatistik, samordning och erfarenhetsutbyte.

Speciellt avgränsningen mot begreppen industriminne och bevaringsvärda kulturmiljöer kan få betydelse för den verksamhet som bedrivs av Ekomuseum Bergslagen som också finns med som motionsämne i det aktuella betänkandet.

Slutligen, fru talman, vill jag uttrycka förhoppningen att den sittande Kulturutredningen med Museiutredningens betänkande och de 166 remissvaren som underlag kommer att presentera förslag som kan bidra till utvecklingen av hela den svenska museivärlden. Därigenom kan det av Museiutredningen uppmärksammas behovet av en kraftfull nationell räddningsaktion för vård och konservering av museernas föremålssamlingar få en snabbare lösning.

Anf. 76 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Björn Kaaling markerade tydligt den statliga museiutredningens intentioner och tankar, att de statliga museerna i alltför hög grad har koncentrerats till huvudstadsregionen. Den är viktig, men det är också viktigt att museiverksamheten når ut till hela landets alla delar. Detta är viktigt om hela landet skall leva. Men det är också viktigt om vi skall vara sanna mot vår historia. Museerna betyder mycket. De

betyder mycket för att vi skall söka våra rötter och som kunskapskällor men också som inspirationer för framtiden.

Jag är glad att man nu börjar diskutera ett Nobelprismuseum i vårt land, för Nobel har betytt så mycket. Han är en så viktig del av den moderna historien. Nobelpriset har betytt så mycket, inte bara för vårt land utan också för forskning, kultur och fred i hela världen.

Det var Tingsrätten i Karlskoga som fattade den historiska domen om att Nobel hörde hemma i Sverige. I det land och i den stad där han hade sina hästar, där hade han också sitt hem.

Men det är inte bara hästarna, fru talman! Karlskoga och Nobel hör oupplösligt samman. Industrimannen Nobel har en strategisk sammankoppling till industriorten Karlskoga. Här finns hemmet i Björkborn. Där står skrivbordet som ser ut precis som det gjorde när Nobel lämnade det. Där finns labbet, där han utvecklade långt ifrån bara dynamit som han är känd för utan också kreativitet runt konstsilke, aluminium och allt möjligt – sådant som visar att de riktiga genierna är breda och vågar det riktigt nya.

Kommunstyrelsen i Karlskoga känner starkt för Nobelarvet. Man har med entusiasm tagit sig an frågan om att söka etablera ett Nobelprismuseum i Karlskoga. Man har förutsättningarna, inte bara arvet utan en extremt spännande lösning i form av ett bergum från kriget som står där precis som om det var gjort för ett Nobelprismuseum.

Jag hoppas, fru talman, att ni skall få chansen att vandra igenom där. Det är så spännande, så där finns verkliga förutsättningar för att skapa ett gott museum.

Genom Karlskoga går vägen mellan Stockholm och Oslo – Nobelvägen.

Jag vädjar till både Kulturrådet och Nobelstiftelsen att ni, när ni etablerar Nobelprismuseet, inte väljer den enklaste vägen. Pröva den mest spännande!

Jag vet att det inte är riksdagen som skall besluta om detta ärende i dag. Men vi har också uppgiften i riksdagen att inspirera.

Alfred Nobel var inte konventionell. Han sökte inte de enklaste lösningarna. Han vågade tänka i nya banor. Jag hoppas att såväl Nobelstiftelsen och Kulturrådet som Kulturdepartementet vågar tänka i spännande banor, för det får inte vara så att turisterna bara stannar i Stockholm. Vi behöver ett starkt museiväsende i Stockholm, men vi behöver inte bara sälja vår huvudstad. Vi behöver sälja hela vårt land. Få orter är så tydligt sammankopplade med Alfred Nobel som just Karlskoga. Där finns de praktiska förutsättningarna att ta emot ett museum som skulle kunna betyda oerhört mycket för vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 29 §.)

Prot. 1994/95:23
16 november

Museifrågor

Prot. 1994/95:23
16 november

28 § Grafisk museiverksamhet, m.m.

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1994/95:KrU2
Grafisk museiverksamhet, m.m.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 29 §.)

29 § ILO:s konvention om förebyggande av storolyckor inom industrin (prop. 1993/94:174)

Föredrogs
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1994/95:AU3
ILO:s konvention om förebyggande av storolyckor inom industrin
(prop. 1993/94:174)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

JoU3 Haparanda skärgårds nationalpark

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU5 Miljöklasser för bensin m.m.

Återförvisningsyrkande (mp)
För bifall räckte att en tredjedel av de röstande anslöt sig till detta.
Talmannen konstaterade att mindre än en tredjedel av de röstande hade bifallit återförvisningsyrkandet.
Kammaren hade således avslagit återförvisningsyrkandet.

Kammaren biföll härefter utskottets hemställan.

SkU1 Differentierad skatt på blyfri bensin

Mom. 1 (differentierad skatt på blyfri bensin m.m.)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (framtida förändringar av skatterabatten för miljöklass 2)

1. utskottet
2. res. 1 (v)
3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

Res. 2 ställdes mot res. 1 som biträdades med acklamation.

Huvudvotering:

260 för utskottet

33 för res. 1

1 avstod

55 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 138 s, 65 m, 24 c, 20 fp, 1 mp, 12 kds
För res. 1: 19 v, 14 mp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 23 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds
Kia Andreasson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men marketrats ha röstat ja.

Prot. 1994/95:23
16 november

***Fel! Okänt Okänt
växelargument.***

UU2 Verksamheten inom Europarådet

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU4 Tillämpning i fråga om Haiti av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SFU1 Socialförsäkring – handläggning m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SFU2 Vissa utlännings- och medborgarskapsfrågor

Mom 1. (generellt viseringskrav)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

259 för utskottet

35 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 65 m, 24 c, 19 fp, 12 kds

För res. 1 1 fp, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 22 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 4 (förvar av barn)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, v, mp, kds)

Votering:

228 för utskottet

65 för res. 2

2 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 137 s, 65 m, 24 c, 2 fp

För res. 1 18 fp, 19 v, 16 mp, 12 kds

Avstod: 2 s

Frånvarande: 22 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Prot. 1994/95:23
16 november

**Fel! Okänt Okänt
växelargument.**

Mom. 6 (förvarslokaler)

1. utskottet
2. res. 3 (v)

Votering:
275 för utskottet
19 för res. 3

1 avstod
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 65 m, 24 c, 20 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 3 19 v

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 22 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 7 (människosmuggling)

1. utskottet
2. res. 4 (v, mp)

Votering:
258 för utskottet
35 för res. 4

2 avstod
54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 65 m, 24 c, 18 fp, 12 kds

För res. 4 19 v, 16 mp

Avstod: 2 fp

Frånvarande: 22 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 11 (ändrad handläggningsordning för medborgarskapsärenden)

1. utskottet
2. res. 5 (v)

Votering:
276 för utskottet
18 för res. 5

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 139 s, 65 m, 24 c, 20 fp, 16 mp, 12 kds

För res. 5 18 v

Frånvarande: 22 s, 15 m, 3 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU1 Allmänna arvsfonden

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU2 Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU3 Äldreomsorg m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU4 Ekonomisk reglering för år 1995 mellan landsting och kommuner med anledning av ökat kommunalt ansvar för psykiskt störda

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU5 Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU1 Museifrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU2 Grafisk museiverksamhet, m.m

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU3 ILO:s konvention om förebyggande av storolyckor inom industrin

Kammaren biföll utskottets hemställan.

30 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 1994/95:41 Förändringar i finansieringen av det allmänna pensionssystemet, m.m.

1994/95:Sf4 av Sigge Godin (fp)

1994/95:Sf5 av Ulla Hoffmann m.fl. (v)

1994/95:Sf6 av Karin Falkmer (m)

31 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställdes

den 15 november

1994/95:132 av *Nils T Svensson* (s) till justitieministern om information om företagsledningars anställningsförmåner

1994/95:133 av *Lennart Beijer* (v) till statsrådet Jörgen Andersson om kraft- och värmelinjen

Frågorna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll den 22 november.

Prot. 1994/95:23

16 november

*Fel! Okänt Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:23
16 november

32 § Kammaren åtskildes kl. 13.22.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 11 § anf. 19 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 19 § anf. 62 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1994/95:23
16 november

1 § Avsägelse	<i>Fel! Okänt växelargument.</i>	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till valprövningsnämnden	<i>Fel! Okänt växelargument.</i>	1
3 § Ledighet		1
4 § Meddelande om muntliga frågor till regeringen den 17 november		2
5 § Hänvisning av ärende till utskott		2
Meddelande om samlad votering		2
6 § Valperiodens längd m.m.		2
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU1		2
Anf. 1 PETER ERIKSSON (mp):		2
Anf. 2 BIRGER HAGÅRD (m):		3
(Beslut fattades efter 14 §.)		3
7 § Reformera riksdagsarbetet		3
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU2		3
Anf. 3 KENNETH KVIST (v):		3
Anf. 4 PETER ERIKSSON (mp):		4
Anf. 5 BIRGER HAGÅRD (m):		5
(Beslut fattades efter 14 §.)		6
8 § En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området		6
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU3		6
Anf. 6 KENNETH KVIST (v):		6
Anf. 7 OLA KARLSSON (m):		7
(Beslut fattades efter 14 §.)		7
9 § Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter		7
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU4		7
(Beslut fattades efter 14 §.)		7

Prot. 1994/95:23
16 november

**10 § Inkorporering av Europakonventionen och andra fri-
och rättighetsfrågor**

Konstitutionsutskottets betänkande
1994/95:KU5

Anf. 8 BJÖRN VON SYDOW (s):

Anf. 9 KENNETH KVIST (v):

Anf. 10 BJÖRN VON SYDOW (s)

replik:

Anf. 11 KENNETH KVIST (v) replik:

Anf. 12 BJÖRN VON SYDOW (s)

replik:

Anf. 13 KENNETH KVIST (v) replik:

Anf. 14 PETER ERIKSSON (mp):

Anf. 15 BJÖRN VON SYDOW (s):

Anf. 16 PETER ERIKSSON (mp):

Anf. 17 BJÖRN VON SYDOW (s):

Anf. 18 PETER ERIKSSON (mp):

(Beslut fattades efter 14 §.)

11 § Ytterligare åtgärder mot barnpornografi m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande
1994/95:KU6

Anf. 19 CATARINA RÖNNUNG (s):

Anf. 20 SIVERT CARLSSON (c):

Anf. 21 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Anf. 22 CATARINA RÖNNUNG (s)

replik:

Anf. 23 HÅKAN HOLMBERG (fp)

replik:

Anf. 24 MARGARETA

ISRAELSSON (s):

Anf. 25 HÅKAN HOLMBERG (fp)

replik:

Anf. 26 MARGARETA

ISRAELSSON (s) replik:

Anf. 27 HÅKAN HOLMBERG (fp)

replik:

Anf. 28 MARGARETA ISRAELSSON

(s) replik:

Anf. 29 KARL-GÖRAN

BIÖRSMARK (fp):

Anf. 30 EVA ZETTERBERG (v):

Anf. 31 HÅKAN HOLMBERG (fp)

replik:

Anf. 32 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Anf. 33 HÅKAN HOLMBERG (fp)

replik:

Anf. 34 EVA ZETTERBERG (v) replik:.....	Prot. 1994/95:23.....	28
Anf. 35 EWA LARSSON (mp):.....	16 november.....	29
Anf. 36 HÅKAN HOLMBERG (fp) replik:.....		30
Anf. 37 EWA LARSSON (mp) replik:.....		30
Anf. 38 DAN ERICSSON (kds):.....		31
Anf. 39 HÅKAN HOLMBERG (fp):.....		32
Anf. 40 DAN ERICSSON (kds):.....		32
Anf. 41 HÅKAN HOLMBERG (fp):.....		32
Anf. 42 DAN ERICSSON (kds):.....		33
(Beslut fattades efter 14 §.).....		33
12 § Normgivningsfrågor på dataskyddsområdet m.m. (vilande grundlagsbeslut).....		33
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU7.....		33
(Beslut fattades efter 14 §.).....		33
13 § Vallagsfrågor m.m.....		34
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU11.....		34
(Beslut fattades efter 14 §.).....		34
14 § Förvaltningsfrågor.....		34
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU12.....		34
Anf. 43 OLA KARLSSON (m):.....		34
Anf. 44 PÅR-AXEL SAHLBERG (s):.....		34
Beslut.....		35
KU1 Valperiodens längd m.m. (vilande grundlagsbeslut).....		35
KU2 Reformera riksdagsarbetet (vilande grundlagsbeslut m.m.).....		35
KU3 En ombildning av arbetsgivarorganisationen för det statliga området (vilande grundlagsbeslut med följdlagstiftning).....		35
KU4 Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter (vilande grundlagsbeslut och följdlagstiftning).....		36
KU5 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor (vilande grundlagsbeslut).....		36
KU6 Ytterligare åtgärder mot barnpornografi m.m. (vilande grundlagsbeslut).....		36

Prot. 1994/95:23
16 november

KU7 Normgivningsfrågor på
dataskyddsområdet m.m. (vilande
grundlagsbeslut)
KU11 Vallagsfrågor m.m.
KU12 Förvaltningsfrågor

Beslut om samlad votering.....

15 § Haparanda skärgårds nationalpark.....

Jordbruksutskottets betänkande
1994/95:JoU3
(Beslut fattades efter 29 §.)

16 § Miljöklasser för bensin m.m.

Jordbruksutskottets betänkande
1994/95:JoU5
Anf. 45 GUDRUN LINDVALL (mp):
Anf. 46 LENNART BRUNANDER (c):
Anf. 47 GUDRUN LINDVALL (mp)
replik:
Anf. 48 LENNART BRUNANDER (c)
replik:
Anf. 49 GUDRUN LINDVALL (mp)
replik:
Anf. 50 LENNART BRUNANDER (c)
replik:
Anf. 51 INGA-BRITT JOHANSSON (s):
Anf. 52 GUDRUN LINDVALL (mp)
replik:
Anf. 53 INGA-BRITT JOHANSSON (s)
replik:
Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp)
replik:
(Beslut fattades efter 29 §.)

17 § Differentierad skatt på blyfri bensin.....

Skatteutskottets betänkande 1994/95:SkU1
Anf. 55 LARS BÄCKSTRÖM (v):
Anf. 56 RONNY KORSBERG (mp):
Anf. 57 LISBETH STAAF-
IGELSTRÖM (s):
Anf. 58 RONNY KORSBERG (mp):
Anf. 59 LISBETH STAAF-
IGELSTRÖM (s):
Anf. 60 RONNY KORSBERG (mp):
Anf. 61 LISBETH STAAF-
IGELSTRÖM (s):

(Beslut fattades efter 29 §.)	Prot. 1994/95:23	45
18 § Verksamheten inom Europarådet	<u>16 november</u>	45
Utrikesutskottets betänkande 1994/95:UU2		45
(Beslut fattades efter 29 §.)		45
19 § Tillämpning i fråga om Haiti av lagen om vissa internationella sanktioner		45
Utrikesutskottets betänkande 1994/95:UU4		45
Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):		46
(Beslut fattades efter 29 §.)		47
20 § Socialförsäkring – handläggning m.m.		47
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU1		47
(Beslut fattades efter 29 §.)		47
21 § Vissa utlännings- och medborgarskapsfrågor		47
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU2		47
Anf. 63 SIGGE GODIN (fp):		47
Anf. 64 ULLA HOFFMANN (v):		48
Anf. 65 RAGNHILD POHANKA (mp):		49
Anf. 66 MAUD BJÖRNEMALM (s):		50
Anf. 67 SIGGE GODIN (fp) replik:		52
Anf. 68 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:		52
Anf. 69 SIGGE GODIN (fp) replik:		53
Anf. 70 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:		53
Anf. 71 GUSTAF VON ESSEN (m):		53
(Beslut fattades efter 29 §.)		55
22 § Allmänna arvsfonden		55
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU1		55
(Beslut fattades efter 29 §.)		55
23 § Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor		56
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU2		56
(Beslut fattades efter 29 §.)		56
24 § Äldreomsorg m.m.		56
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU3		56
Anf. 72 MY PERSSON (m):		56

Prot. 1994/95:23
16 november

Anf. 73 HANS KARLSSON (s):.....	
(Beslut fattades efter 29 §.)	
25 § Ekonomisk reglering för år 1995 mellan landsting och kommuner med anledning av ökat kommunalt ansvar för psykiskt störda	
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU4	
(Beslut fattades efter 29 §.)	
26 § Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre	
Socialutskottets betänkande 1994/95:SoU5	
(Beslut fattades efter 29 §.)	
27 § Museifrågor.....	
Kulturutskottets betänkande 1994/95:KrU1	
.....	
Anf. 74 BJÖRN KAALING (s):.....	
Anf. 75 JAN BACKMAN (m):	
Anf. 76 INGER LUNDBERG (s):.....	
(Beslut fattades efter 29 §.)	
28 § Grafisk museiverksamhet, m.m.	
Kulturutskottets betänkande 1994/95:KrU2	
.....	
(Beslut fattades efter 29 §.)	
29 § ILO:s konvention om förebyggande av storolyckor inom industrin (prop. 1993/94:174).....	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1994/95:AU3	
.....	
Beslut	
JoU3 Haparanda skärgårds nationalpark	
JoU5 Miljöklasser för bensin m.m.	
SkU1 Differentierad skatt på blyfri bensin	
UU2 Verksamheten inom Europarådet.....	
UU4 Tillämpning i fråga om Haiti av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner	
SfU1 Socialförsäkring – handläggning m.m.....	
SfU2 Vissa utlännings- och medborgarskapsfrågor	
SoU1 Allmänna arvsfonden.....	
SoU2 Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor	
SoU3 Äldreomsorg m.m.	

SoU4 Ekonomisk reglering för år 1995 mellan landsting och kommuner med anledning av ökat kommunalt ansvar för psykiskt störda.....	Prot. 1994/95:23 16 november	65
SoU5 Riksdagens revisorers förslag angående särskilda boendeformer för äldre.....		65
KrU1 Museifrågor.....		65
KrU2 Grafisk museiverksamhet, m.m.....		65
AU3 ILO:s konvention om förebyggande av storolyckor inom industrin.....		65
30 § Bordläggning		65
31 § Anmälan om frågor		65
1994/95:132 av <i>Nils T Svensson</i> (s) till justitieministern om information om företagsledningars anställningsförmåner		65
1994/95:133 av <i>Lennart Beijer</i> (v) till statsrådet Jörgen Andersson om kraft- och värmelinjen		65
32 § Kammaren åtskildes kl. 13.22.		66